

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

Dobrovolnictví u nás – Projekt Lata

Voluntary work for charity in our country – Lata project

Vedoucí práce:

PhDr. Ivana Nováková

Autor:

Jiřina Hlaváčková

2010

Poděkování:

Zde bych chtěla moc poděkovat zejména vedoucí mé práce, paní PhDr. Ivaně Novákové, za konzultaci a odborné připomínky, které byly cenné při tvorbě této práce. Velký dík patří mé rodině, která mi poskytuje klidné, podporující, trpělivé a láskyplné zázemí. Poděkování patří i mým přátelům, kteří přispívají k mému štěstí. A v neposlední řadě chci též poděkovat občanskému sdružení Lata, které mi je inspirací při tvorbě této práce a oporou při mé dobrovolnické činnosti.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou odbornou literaturu a zdroje, které jsem použila.

V Praze dne

Jiřina Hlaváčková

Název:

Dobrovolnictví u nás – Projekt Lata

Anotace:

V bakalářské práci „*Dobrovolnictví u nás – Projekt Lata*“, kterou jsem vypracovala, se v teoretické části zabývám podrobně dobrovolnictvím jako takovým. Začínám s terminologií, která slouží k ujasnění dobrovolnické činnosti. Čtenáře dále seznamuji s průběhem historie dobročinnosti na území České republiky. Popisuji i oblasti působení, ve kterých se dobrovolníci nezištně angažují a kde jejich pomoc rozhodně nepříjde vniveč. Věnuji se také konkrétní činnosti některých organizací, které využívají spolupráce s dobrovolníky. Teoretická část končí kapitolou „*Metodika práce s dobrovolníky*“. Tuto kapitolu považuji za velmi důležitou, jelikož uvádí důležité principy práce s dobrovolníky, bez nichž by dobrovolník a organizace nemohly spolupracovat tak, aby jejich práce přinášela úspěšné výsledky. Praktická část je zaměřena na občanské sdružení Lata, ve které popisuji své zkušenosti v rámci projektu této organizace. Zabývám se výzkumem zaměřeným na dobrovolníky zapojených v programu „*Ve dvou se to lépe táhne*“, který organizuje Lata, o.s. uvádím zajímavý rozhovor s obyčejným člověkem, který dělá neobyčejné věci a byl proto oceněn cenou Křesadlo.

Klíčová slova:

dobrovolník, dobrovolnictví, dobročinnost, klient, organizace, problém

Title:

Voluntary work for charity in our country – Lata project

Annotation:

Thesis " Voluntary work for charity in our country – Lata project" which I produced, in the theoretical part deals in detail volunteering as such. I begin with terminology that is used to clarify volunteering. Further acquaint the reader with the course of the history of philanthropy in the Czech Republic. I describe also the areas of operation in which volunteers selflessly committed and where their assistance is certainly not come to naught.

I also detail the specific activities of some organizations that use the cooperation with volunteers. The theoretical part ends with the chapter „Methodology of work with volunteers“. This chapter I consider very important, as it provides important principles for working with volunteers, without whom the volunteer and the organizations couldn't work together - cooperate that their work yields successful results. The practical part focuses on the Civic Association Lata. I describe my experiences in a project of this organization. I am engaged in research focused on the volunteers involved in the program „in two of the better stretches,“ which organizes Lata. Finally, I present an interesting conversation with an ordinary person who does extraordinary things. This person was awarded as good volunteer, the price Tinderbox.

Key words:

volunteer, voluntary work, charity, client, organization, problem

Obsah

Úvod.....	7
A – TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. Vymezení pojmů	9
1.1 Dobročinnost (Filantropie).....	9
1.2 Dobrovolnictví a dobrovolnické organizace	9
1.3 Dobrovolník a koordinátor dobrovolníků	11
1.4 Motivace.....	11
2. Historie dobrovolnictví v ČR.....	13
2.1 Počátky	13
2.2 19. století	13
2.3 1918-1938	14
2.4 1939 – 1989.....	15
3. Typy dobrovolnictví	16
4. Oblast působení	18
4.1 Ekologická oblast	18
4.2 Humanitární oblast a ochrana lidských práv	18
4.3 Zdravotní a sociální oblast	19
4.4 Kulturní oblast.....	19
4.5 Sportovní a vzdělávací oblast.....	20
5. Motivy dobrovolné činnosti	21
6. Dobrovolnické organizace a jejich programy	24
6.1 Hestia, o. s.	24
6.2 Jahoda, o. s.	26
7. Metodika práce s dobrovolníky.....	29
7.1 Oslovení dobrovolníků.....	29
7.2 Výběr a příprava na práci v organizaci.....	30
7.3 Supervize.....	31
7.4 Cena Křesadlo	32
B – PRAKTICKÁ ČÁST	33
8. Lata o. s. – Programy pro ohroženou mládež.....	33
8.1 Vrstevnický sociální program „Ve dvou se to lépe táhne“	34
8.2 Vlastní práce v Latě.....	36
9. Výzkum programu „Ve dvou se to lépe táhne“	40
9.1 Charakteristika a cíl výzkumu	40
9.2 Zpracování a zhodnocení výsledků	40
10. Rozhovor s dobrovolníkem, který získal cenu Křesadlo	46
10.1 Oficiální profil dobrovolníka	46
10.2 Rozhovor s panem Jaroslavem Kramerem.....	46
10.3 Závěr z rozhovoru	48
11. Závěr	49
C - Seznam použité literatury:	50
Seznam příloh	52

Úvod

Pro téma své bakalářské práce (Dobrovolnictví u nás – Projekt Lata) jsem se rozhodla z důvodu zcela prostého. Sama jsem totiž dobrovolníkem, a to v organizaci jménem Lata. Ve své práci se věnuji zejména jí. O Latě jsem měla povědomí už na střední škole, kde jsem studovala obor sociálně správní činnost. Při školní praxi jsem si uvědomila, že se chci zaměřit na ohrožené děti, které jsou něčím jiné, nebo je jejich okolí nepřijímá. Až osobní setkání s koordinátorkou dobrovolníků, které proběhlo na vysoké škole ve druhém ročníku, mě přimělo se zapojit do programu. Jednalo se o program „*Ve dvou se to lépe táhne*“. Naše spolupráce byla tedy inspirací pro tuto bakalářskou práci.

Myslím si, že spousta lidí, kteří se ženou jenom za penězi dobrovolnictvím pohrdají. Bohužel jsem měla i špatnou osobní zkušenost s lidmi, kteří pohrdali tím, co dělám já. Smáli se mi, že věnuji příliš mnoho svého času pro něco, z čeho nejsem finančně ohodnocena. Tito lidé však zapomínají, že svět není jenom o penězích, ale je i o nás - obyvatelích této Země. Tím nechci tvrdit, že mám něco proti penězům. Větší přínos peněz určitě udržuje krok a tempo s moderní dobou. Dobrovolníci jsou obdivováni i obyčejnými lidmi, kteří se zamýšlejí nad skutky provázející dobrovolnictví. Také proto jsem zvolila toto téma, jelikož mě tyto lidé fascinují – jejich síla, výdrž, trpělivost, motivace, tolerance. Také jsem chtěla více zdůraznit pojem dobrovolnictví.

Práci jsem rozdělila na teoretickou část a praktickou část. V teoretické části se pokouším čtenáře seznámit s dobrovolnictvím jako takovým, se vším co je s ním spojeno. Aby bylo jasné, co je dobrovolnictví, kdo je dobrovolník atd. Z hlediska lidského chápání i právního pojetí. Proto uvádím hned na začátku terminologii, která je důležitá pro správné pochopení tohoto tématu a je jakýmsi uvedením do problematiky. Dobročinnost provází lidstvo po celou historii, proto je nezbytné zmínit se aspoň okrajově o historii dobrovolnictví. Tu jsem zaměřila na území ČR. Dále uvádím oblasti působení, ve kterých dobrovolníci nezištně pomáhají. Představuji několik dobrovolnických organizací a jejich programy. Poslední kapitola v teoretické části je věnována vlastní práci s dobrovolníky v organizaci.

Praktickou část dělím na 3 hlavní kapitoly. První kapitola je zaměřena na občanské sdružení Lata a její program. Kdy jako organizace vznikla, jak funguje, jak vypadá její vrstevnický program, kdo jsou její klienti, kdo může být dobrovolník. Na tyto otázky naleznete odpovědi v této kapitole. Kapitola je ještě obohacena o mé zkušenosti dobrovolníka v organizaci Lata, o.s. Druhá kapitola je věnována výzkumu, který byl zaměřený na program „*Ve dvou se to lépe táhne*“. Cílem výzkumu bylo zmapování důležitých momentů v dobrovolnické práci. Z tohoto výzkumu jsem vypracovala přehled několika způsobů řešení typických problémových situací, se kterými se dvojice v programu setkává.

Třetí kapitola je věnována zajímavému rozhovoru s dobrovolníkem, který v roce 2007 získal cenu Křesadlo za dobrovolnickou práci pro Centrum Paraple. Potvrzuje se v něm má domněnka, že je v dobrovolnické práci velmi důležitá zpětná vazba od organizace či ostatních dobrovolníků v týmu. Ukazuje dobrovolníkovi nový, jiný pohled na situaci, či mu dodává odvahu a motivuje k lepším výkonům.

A – TEORETICKÁ ČÁST

1. Vymezení pojmů

1.1 Dobročinnost (Filantropie)

Dobročinnost v nejširším slova smyslu znamená pomoc bližnímu. Přesná terminologie neexistuje a autoři se v konkrétním chápání rozcházejí. Bezsporně pojem dobročinnost souvisí s pojmem filantropie. Což je podle slovníku cizích slov láska k člověku, lidumilnost a právě také dobročinnost. Výklad je tedy široký a pod pojem dobročinnost můžeme zařadit řadu činností.

Autoři Jiří Tošner a Olga Sozanská ve své knize „Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích“ popisují, že dobročinnost je pomoc sociálně slabým, která může mít dvě formy. A to dárcovství a dobrovolnictví. Dárcovství znamená poskytnutí peněžitých darů, což je např. Sbirka na prospěšné účely nadačního fondu, nebo nepeněžitých darů např. zakoupení hraček pro děti z dětských domovů. Pojem dobrovolnictví je vymezen níže. Dobročinnost provází člověka, už od samotného vzniku lidské existence. Je chápána i jako jedna z důležitých občanských ctností, která ve světě má kořeny v křesťanské morálce. Podle autorů Tošnera a Sozanské kořeny sahají až k morálce židovské. Na křesťanské tradici pomoci bližním u nás navazují organizace jako Česká katolická charita, Diakonie Českobratrské církve evangelické a další.

1.2 Dobrovolnictví a dobrovolnické organizace

Dobrovolnictví je motivovaná činnost lidí, která se projevuje pomocí. Člověk při dobrovolnictví poskytuje jinému (jiným) své služby – a to bez nároku na peněžní odměnu. Propůjčuje ve volném čase své schopnosti a čas, vynakládá sílu ve prospěch dobré myšlenky – pomáhá tím s dobrým pocitem druhé osobě. Pro člověka (dobrovolníka) může být dobrovolnictví naplněním smyslu života. Může díky této činnosti získat zkušenosti, pocit štěstí z dobře vykonané práce a nezřídka i dlouhodobé přátelství. Také se tím učí k lásce bližnímu, tedy i k lásce k sobě samému.

„Je pravidelným a spolehlivým zdrojem pomoci pro organizaci, která s dobrovolníky spolupracuje, a zároveň zdrojem nových zkušeností, zážitku i příležitosti pro osobní růst dobrovolníků.“¹

Pojem dobrovolnictví je upraven v zákoně č. 198/2002 Sb. (O dobrovolnické službě a o změně některých zákonů.) Zákon jasně vymezuje, že dobrovolnictví je služba, bez nároku na odměnu. (Zákon o dobrovolnictví hovoří jako o „Dobrovolnické službě“). Ve druhém paragrafu je stanoveno, co je dobrovolnickou činností. Toto vymezení ale platí pouze pro případy státem hrazené. Neupravují se zde tak podmínky dobrovolné činnosti obecně. Může nám to ale dostatečně poskytnout její rámec.

„Dobrovolnickou službou je činnost, při níž dobrovolník poskytuje

- a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácími násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,*
- b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo*
- c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.“²*

Dobrovolnické organizace jsou především dobrovolnická centra, která organizují dobrovolnou službu. Umožňují tak v jejich rámci a pod jejich záštitou dobrovolnictví provozovat. Setkat se s nimi můžeme nejčastěji ve městech jako Praha, Brno, Plzeň, Kroměříž či Ústí nad Labem. Výjimkou ale nejsou ani organizace v problémových lokalitách. Organizace mohou mít různé podoby, způsoby financování a vzniku. (např. státní příspěvkové organizace, církevní instituce atd.)

¹ TOŠNER, P., SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha:Portál 2002, str. 37.
²198/2002 Sb. ZÁKON o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů

1.3 Dobrovolník a koordinátor dobrovolníků

„Dobrovolník – franc. volontaire, angl. volunteer, německy freiwilliger – ve vojenství jinoch nebo muž, jenž se věnuje službě vojenské bez nucení z vůle vlastní, nejvíce však a hlavně v novější době všeobecné povinnosti branné, kde povinen ve zbrani sloužiti každý, aby předešel nucený vstup do vojska a stal se účasten výhod dobrovolníkům skýtaných.“³

Toto velmi ploché pojetí, které popisuje Ottův slovník naučný, je velmi odlišné od současného chápání pojmu dobrovolníka v Česku. Dobrovolník se z dobré vůle věnuje určité činnosti bez nároků na finanční odměnu. Důvody jsou různé - z touhy pomoci druhým lidem, sebevzdělávání, atd. Svojí prací se aktivně podílí na zlepšování kvality života, morálních a humánních hodnot společnosti. Měl by být vnímán jako spolehlivý pomocník. Stejně jako pojem dobročinnost, i slovo dobrovolník má základ v řečtině - philanthropos je složenina dvou slov: fil (os, milující) a anthropos (člověk). Filantrop je tak do češtiny překládán jako lidumil.

Aby se člověk mohl stát dobrovolníkem, jsou zapotřebí určitá pravidla. Dobrovolnická činnost je hlavně činnost zodpovědná, proto u lidí existují bariéry. I tak se může při náročných úkolech stát, že u dobrovolníka dojde k syndromu vyhoření.

Koordinátor dobrovolníků

Jedná se o důležitého člověka, který koordinuje výběr, výcvik, řízení a zařazování dobrovolníků do chodu organizace. Společně dále se supervizorem (člověk dohlížející na činnost dobrovolníků) plánuje a vede pro ně supervize. Měl by být schopen jim poskytovat zpětnou vazbu na základě upřímného a otevřeného vztahu. Motivovat je, posilovat jejich jistoty, že dobrovolná činnost je významná a slouží k dobré věci. Supervize jako součást práce s dobrovolníky je popsána v kapitole „Metodika práce s dobrovolníky“.

1.4 Motivace

Motivace je klíčový pojem pro dobrovolnickou činnost. Je hnacím motorem lidí – dává jim impuls a dodává sílu v práci pro potřebné. Motivace je psychický proces, k dosažení určitého cíle. Motivy lidí jsou spojeny s lidskými potřebami jako např. radost, štěstí, láska, pocit sounáležitosti, uznání, atd.

³ BAKULE, K. a kol. Ottův slovník naučný 28. Praha:ARGO, Paseka 1996.

Autor Nakonečný ve své knize „Motivace lidského chování“ definuje motivaci jako intrapsychicky probíhající proces, vyúsťující ve výsledný vnitřní stav, motiv. Pojmy motivace a motiv vyjadřují postulované vnitřní procesy, stavy (strukturní prvky, které vysvětlují zaměřenost chování na dosažení určitého cíle.

2. Historie dobrovolnictví v ČR

2.1 Počátky

Lidumilnost u nás pramení už z křesťanské tradice, z učení o lásce k bližnímu. Právě na tento popud vznikala první organizovaná charitativní činnost. Charita se zaměřila zejména na péči o staré lidi, zdravotně postižené, chudé a sirotky. Církevní řády zakládaly špitály a chudobince. V Českých zemích za Rakouska - Uherska se setkáváme s chudinskou péčí, která slouží jako nástroj sociální ochrany obyvatel. Zároveň jako ochrana státu před kriminalitou městské chudiny. Chudinská péče byla původně represivní (zákony proti tulákům a žebrákům). Právní předpisy nejdříve ukládaly chudinskou péči vykonávat feudálům, později měštům, a až v 19. století se stává garantem systému stát.

S husitskou revolucí dochází k oslabení katolické církve – a to i v rámci filantropie. K obnově jejího dominantního postavení dochází až po roce 1620 za podpory Habsburků, tzv. formou rekatolizace. Je charakteristická násilnou či nenásilnou formou. Cílem je znovu obrácení nekatolíku na římskokatolickou víru. V českých zemích se objevuje po bitvě na Bílé hoře. Nekatolíci během rekatolizace byli vyháněni ze země, mučeni tak dlouho, dokud nepřešli na katolickou církev. V roce 1624 byl vydán císařský patent, který v Čechách povoloval pouze katolickou víru. Zakazoval nekatolíkům ve městě vykonávat živnost. Násilnou rekatolizaci měla na starost světská moc, která souhlasila s vyháněním nekatolických kněží ze země, konfiskací jejich majetku a v případě neposlechnutí se nebránila tvrdým trestům. Za vlády Josefa II. docházelo k řadě reforem, část z nich byla zaměřena proti církvi. Výsledek reforem vedl ke zrušení klášterů, které se nevěnovaly vzdělávání, vědě či zdravotnictví.

2.2 19. století

V této době se v Čechách začínají rozvíjet a zakládat spolky (veřejně prospěšné, vlastenecké) a nadace. *„Dobrovolnictví jako činnost konaná mimo hlavní zaměstnání se rozvíjí se vznikem spolkového života občanského a také jako odpověď na vzrůstající počet lidí žijících v nedůstojných podmínkách v období prudkého rozmachu industrializace. Tedy nejen sbory dobrovolných hasičů, ale i filantropické a vzdělávací aktivity městské a venkovské inteligence mohou být pokládány za reprezentanty počátků dobrovolnictví u nás. Charakteristické pro toto období byl silný akcent na národnostní prvek. Řada dobrovolných organizací vznikla v této době za účelem povznesení národního (sebe)vědomí. Mnohé spolky*

*vzdělávací, muzejní, kulturní, turistické a další, jimž vděčíme za emancipaci českého živlu během minulého století, byly založeny na dobrovolné práci, členství, přispěvatelích. Být součástí některé z těchto aktivit bylo pokládáno za čest, jindy za vlasteneckou povinnost.*⁴

Spolky, které vznikly v 19. století (např. Sokol, Mánes či Hlávková nadace) se přes nepříznivé osudy v určité podobě zachovaly dodnes. Sokol je první český tělovýchovný spolek. Nejdříve byl znám pod názvem „Tělocvičná jednota Pražská“, která byla založena 16. 2. 1862 v Praze, ale brzy přijala jméno Sokol. Zakladatelé jsou Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner, kteří se inspirovali antickou historií. Svoboda, rovnost, bratrství, jednotný rozvoj těla i mysli v duchu demokracie, to jsou zásady sokolství. Být jejím členem bylo v tehdejší době považováno za velkou čest.

*„Idea SOKOLSTVÍ je aktuální i na začátku 21. století. Univerzální hodnotou sokolství je všestrannost tělesného, duševního a sociálního rozvoje osobnosti člověka. Sokolství je mravním postojem všech členů Sokola. Sokolství cvičenců, sportovců a činovníků je založeno na národních tradicích, na odkazu ušlechtilých činů členů Sokola v období válek a nesvobody i na všelidských hodnotách formulovaných v kodexu fair-play. Je založeno na obětavosti v činnosti pro naši organizaci a na připravenosti veřejně se angažovat na straně demokracie, práva a morálky. Sokolství vzniká za podmínek, kdy se členové, cvičitelé, trenéři a činovníci přihlásí k jeho morálním hodnotám a prosazují je podle svých možností ve své každodenní činnosti pro tělocvičnou jednotu, župu či obec.*⁵

2.3 1918-1938

Za první republiky se začaly za podpory T. G. Masaryka rozvíjet tzv. polooficiální organizace, které spolupracovaly s orgány veřejné péče. Tyto organizace měly zároveň určité úřední pravomoci. Patřily mezi ně např. Masarykova liga proti tuberkulóze nebo Československý červený kříž. Ten byl založen 6. února v roce 1919. Hlavním motivem jeho založení bylo vyvíjet činnost ke zmírnění lidského utrpení ve válkách. V současnosti je tato organizace známá pod názvem Český červený kříž. V této době vznikla i řada neziskových organizací, které měly kořeny v zahraničí, zejména v USA. Známé jsou mládežnické organizace, jako například YMCA.

⁴Dobrovolnik.cz : *Pohled do historie dobrovolnictví v ČR* [online]. 2010 [cit. 2010-07-14]. O dobrovolnictví. Dostupné z WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml>.

⁵Sokol.eu : *Sokolská idea a program* [online]. 2007 [cit. 2010-07-14]. Organizace. Dostupné z WWW:

„YMCA je v celém světě působící organizace mládeže, jejíž anglický název Young Men's Christian Association znamená Křesťanské sdružení mladých lidí. Dnes je YMCA s počtem téměř 27 milionů členů nejpočetnější dobrovolnou organizací mládeže na světě. YMCA byla založena v Anglii v roce 1844. Její počátky v Československé republice sahají do roku 1920 a jsou spojeny s prvním prezidentem T. G. Masarykem, který činnost YMCA poznal v Americe a podporoval její vznik u nás. YMCA je necírkevní organizací, která si jako motto zvolila verš z evangelia sv. Jana " ..., aby všichni jedno byli", což znamená, že v YMCA mohou být všichni lidé bez rozdílu národnostních, politických, sociálních, náboženských či rasových. Členy mohou být muži i ženy, lidé věřící i nevěřící.

Symbol YMCA - červený trojúhelník přetnutý pásem s písmeny YMCA je vyjádřením naší snahy o všestranný rozvoj lidské osobnosti a harmonické spojení duchovní, tělesné a mravní stránky člověka, ke kterému vede vlastní pevná vůle, symbolizovaná příčným pásem. “⁶

V Československu měla svůj význam i Armáda spásy, která se zaměřila na bezdomovce a na jiné skupiny lidí na okraji společnosti. Cílem této církevní organizace je poskytovat lidskou péči. Nerozlišuje přitom rasu, pohlaví ani vyznání.

2.4 1939 – 1989

Vývoj dobrovolnictví velmi zasáhla německá okupace. Řada spolků byla zrušena, jiné byly přetransformovány do podoby, která vyhovovala protektorátu. Dalším momentem, který zasáhl do spolkové svobody, byl nástup komunismu. Dobrovolná práce za totalitního režimu byla často díky hrubému násilí pozastavena. Dokonce někteří demokraticky smýšlející lidé byli státem pronásledováni a trestáni.

„Opětovný nárůst spolkové činnosti a svobodného sdružování nastal po roce 1989. Mnohé spolky navázaly na předchozí činnost, vznikaly však i nové se zaměřením na občanské, církevní, sportovní či turistické aktivity (Tělocvičná jednota SOKOL, Novohradská občanská společnost, Senior klub, Junák – svaz skautů a skautek, Vincentské společenství, Klub vojenské historie a techniky a další). “⁷

<<http://www.sokol.eu/COS/sokol.nsf/pages/idea-a-program-310A>>.

⁶ *Dobrovolnik.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-07-07]. O dobrovolnictví. Dostupné z WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml>.

⁷ *Spolecnahistorie.eu : spolkový život* [online]. 2010 [cit. 2010-07-07]. Panely. Dostupné z WWW: <<http://www.spolecnahistorie.eu/cz-panel10.html>>.

3. Typy dobrovolnictví

Dobrovolnictví můžeme dělit dle nejrůznějších kritérií, parametrů. Různí autoři se na problematiku dívají různě – já se v této kapitole pokusím nastínit nejznámější pohledy na typologii dobrovolnictví.

Dle J. Tošnera můžeme rozlišit vznik dobrovolnictví na základě cíle cesty, kterou se ubírá. A to na dobrovolnictví „zdola nahoru“ a „zvenčí dovnitř“.

a) Dobrovolnictví vznikající „zdola nahoru“

Tento typ dobrovolnictví vzniká u neformálních skupin přátel se společnými zájmy a cíli. Důležitou roli hraje v tomto případě pozitivní a spontánní nadšení všech účastníků. Skupina je ze začátku neformální a vyhyba se rozdělení rolí a kompetencí. Je však zřejmé, že pro dlouhodobou úspěšnou činnost je potřeba dosáhnout vyšší úrovně, která se neobejde bez řádu a profesionálního řízení. Tedy pro úspěšný chod organizace je potřeba následné rozdělení rolí a kompetencí. Může postupně dojít až k registraci neziskové organizace.

b) Dobrovolnictví vznikající „zvenčí dovnitř“

V tomto případě nejde už o neformální skupinu, ale jde o strukturovanou organizaci. Organizaci vedou profesionálové, kteří rozhodují, zda začít s dobrovolníky spolupracovat či organizovat dobrovolnou činnost. Patří sem zejména domovy pro seniory, nemocnice a školy. Důležité je dbát z hlediska spolupráce na vztahy mezi zaměstnanci a dobrovolníky. Pro některé zaměstnance může být nový člen riziko. Proto často dochází k nesouladům v komunikaci.

P. Frič dělí ve své publikaci „Dárcovství a Dobrovolnictví v ČR“ dobrovolnickou činnost dle role dobrovolníka, podle jeho důležitosti pro organizaci:

a) Na dobrovolnících je přímo závislý chod organizace

V tomto případě jsou rozhodující silou v organizaci dobrovolníci. S malou skupinou profesionálů se podílí na naplňování hlavních cílů organizace. Tento typ je vlastní např. pro organizace, které zajišťují humanitární akce, ekologické kampaně, či příležitostné akce, které by nebylo možné zrealizovat bez účasti dobrovolníků. Dobrovolníci prezentují a naplňují poslání organizace.

b) Dobrovolníci vykonávající činnosti spolu s profesionálními zaměstnanci

Dobrovolníci už nejsou základem provozu organizace. Přispívají především na snížení finančních nákladů. Tento typ se vyskytuje nejčastěji v sociálních a zdravotních zařízeních. Dobrovolníci se podílejí na chodu organizace, pomáhají s administrativní záležitostmi, s úklidem, obsluhují recepci, či se podílejí na stavebních úpravách apod.

c) Činnost dobrovolníků není pro vlastní chod organizace nepostradatelná

Tato dobrovolná činnost přispívá k zlepšování poskytované služby nebo zlehčuje provoz. Jedná se o poskytování volnočasových aktivit. Jako například procházky s klienty, výtvarné, jazykové kroužky. Také dobrovolníci mohou pomoci s účetnictvím nebo poskytnout poradenské služby. Organizace, ale může fungovat i bez dobrovolné činnosti.

Autoři J. Tošner a O. Sozanská dělí ve své publikaci dobrovolnictví z hlediska časového vymezení. Rozlišují tak dobrovolné zapojení při jednorázových akcích, dlouhodobou dobrovolnou pomoc a dobrovolnou službu.

1) Dobrovolné zapojení při jednorázových akcích

Jedná se o akce pořádané jednou či vícekrát do roka, zpravidla nárazově. Jedná se o různé benefiční koncerty, charitativní sbírky, kampaně, atd. Dohoda o spolupráci zde bývá často jen ústní. Tyto akce jsou výhodnou formou pro získávání nových dobrovolníků.

2) Dlouhodobá dobrovolná pomoc

Zde je spolupráce pravidelná a opakovaná. Při dlouhodobé dobrovolné pomoci je důležité mít sepsanou dohodu o spolupráci mezi dobrovolníkem a organizací. Jedná se o dobrovolný závazek, proto jsou v dohodě vymezeny práva a povinnosti obou stran. Pomoc může být poskytována například tři hodiny týdně po dobu jednoho roku.

3) Dobrovolná služba

Dobrovolná služba je obvykle dlouhodobý (až několikaměsíční) závazek věnovat se dobrovolné práci často mimo svoji zemi. V ČR se tento typ dobrovolnictví objevuje až po roce 1989, kdy k nám přijela řada dobrovolníků především z USA a západoevropských zemí, jejichž činnost byla zaměřena převážně na výuku jazyků. Postupem času vznikají i české

organizace, které se věnují vysílání dobrovolníků do zahraničí, ať již na skupinové "pracovní tábory" či na samostatné studijní a vzdělávací pobyty v humanitárních či ekologických organizacích. Různé organizace poskytují různé výhody, pojištění, kapesné, příspěvek na stravu a bydlení apod. Některé organizace pouze dobrovolníky vysílají, často však pracují recipročně.

Organizací dobrovolné služby se v ČR zabývají organizace jako např.: Mládež pro Evropu s novým programem Evropské dobrovolné služby. United Nations Volunteers dobrovolníci OSN. Bohemia Corps se snaží o posílení právního zabezpečení dobrovolníků. INEX – „*Sdružení dobrovolných aktivit šíří myšlenku dobrovolné práce a solidarity prostřednictvím projektů v oblastech sociální, kulturní a péče o životní prostředí. Zajišťuje vysílání dobrovolníků do zahraničí v rámci dobrovolné služby. V České republice podporuje rozvoj a aktivitu na venkově, mj. pořádáním workcampů za účasti mladých lidí z celého světa.*“⁸

⁸ *Dobrovolnik.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-07-07]. O projektu. Dostupné z WWW: <<http://www.dobrovolnik.cz/about.shtml>>.

4. Oblast působení

Je pouze na dobrovolníkovi jakou oblast působení dobrovolné pomoci si vybere. Myslím si, že pro výběr oblasti jsou podstatné zájmy každého člověka. Je zcela běžné, že někoho baví to a druhého ono. Většinou si vybíráme podle svých schopností, dovedností a zkušeností, které můžeme někde uplatnit. Škála možností kde být užitečný je široká. S dobrovolníkem se nejčastěji setkáme v rámci spolupráce v nestátní neziskové organizaci. Impulsem a prvotním cílem pro dobrovolníka není zisk, ale poslání a dobročinný výsledek činnosti. Významné oblasti s velkým počtem zapojených dobrovolníků (a také s největší odezvou ve společnosti) jsou: ekologická, humanitární a na ochranu lidských práv, zdravotní a sociální, kulturní, sportovní a vzdělávací.

4.1 Ekologická oblast

Zde působí zejména lidé se zájmem o ekologii. Svou činností působí na dobrý chod životního prostředí, nazýváme je někdy „ochránci životního prostředí“. Ekologická oblast má jedny z nejlépe organizovaných organizací. Jejich působnost je celostátní s propojením na mezinárodní síť. Problémy, které řeší, přesahují rámec České republiky. Dobrovolníci se především zapojují do řešení globálních problémů, např. problematika jaderných elektráren, čistota měst, atd. Organizace s ekologickým zaměřením jsou například: Hnutí DUHA, Děti země, Greenpeace, Hnutí Brontosaurus, Český svaz ochránců přírody, Tereza, STUŽ – Společnost pro trvale udržitelný život.

4.2 Humanitární oblast a ochrana lidských práv

a) Humanitární organizace a organizace na ochranu lidských práv se u nás začaly rozvíjet až po roce 1989. Impulsem byla pomoc v oblastech s tragickými událostmi, jako jsou například války nebo přírodní katastrofy.

Tošner, Sozanská ve své knize uvádějí: „*S jistou pýchou můžeme konstatovat, že čeští dobrovolníci se objevovali mezi prvními s humanitárními akcemi v krizových oblastech nejen během konfliktu, ale také v obdobích rekonstrukce válkami či živelnými katastrofami zničených oblastí. Organizace jako ADRA či Člověk v tísni mají vysokou mezinárodní prestiž.*“⁹

⁹ TOŠNER, P., SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha:Portal 2002, str. 41.

Je tedy zřejmé, že tyto organizace jsou potřebné a nezbytné. Kromě působení ve výše zmíněných oblastech se podílejí se i na akcích vnitrostátních. Praktickým příkladem byla pomoc při záplavách na Moravě v roce 1997. Zde organizace uspokojily potřebu profesionálního řízení záchranných akcí.

b) Organizace na ochranu lidských práv pomáhají jednotlivcům nebo znevýhodněným skupinám při hájení jejich práv. Jsou to například HOST – Hnutí za občanskou svobodu a toleranci, Amnesty International nebo Bílý kruh bezpečí. Posláním Bílého kruhu bezpečí je především pomoc obětem trestné činnosti.

4.3 Zdravotní a sociální oblast

K sociálním a zdravotním neziskovým organizacím patří Česká katolická charita, různá zařízení pro seniory jako Sue Ryder Foundation, Život 90, Svaz důchodců, Naděje, Sdružení zdravotně postižených, Společnost DUHA. V této oblasti je potřeba k využití dobrovolníků profesionální přístup. Dobrovolníci jsou na poli psychosociálních služeb, proto je potřeba, aby dobrovolník prošel úvodním výcvikem a zúčastňoval se supervizních programů. Měl by být vždy připraven na etický a empatický přístup.

4.4 Kulturní oblast

Pomocí v kulturní oblasti se zabývá mnoho neziskových organizací, ve kterých se angažují tisíce dobrovolníků. Většina z nich inklinuje k ochraně a revitalizaci kulturních památek. Jejich působnost je převážně regionální a často spojena s konkrétní kulturní památkou. Může to být divadlo, hrad, zámek, muzeum nebo galerie. Po roce 1989 začaly vznikat alternativní kulturní projekty (z oblasti divadla, moderního tance, výtvarného umění a nekomerční hudby). Je zde prostor pro realizaci vlastních představ o umění a jeho vyjádření. V těchto organizacích se můžeme setkat s dobrovolníky - profesionály ve svém oboru, jako jsou režiséři, hudebníci, výtvarníci či špičkoví tanečníci. Z organizací sem patří například Jazzová sekce, Art Fórum a Symposion.

4.5 Sportovní a vzdělávací oblast

Dobrovolnictví se u nás zaměřuje nejčastěji na mimoškolní a volnočasové aktivity. Jde o tradici zájmových kroužků či tělovýchovných a turistických oddílů, které po roce 1989 mohly svou činnost provozovat svobodně bez napětí. Na činnosti se podílí dětské a mládežnické organizace jako například Junák – svaz skautů a skautek ČR, Pionýr, YMCA.

5. Motivy dobrovolné činnosti

Jaké motivy vedou jednotlivého dobrovolníka k tomu, že vykonává svou činnost s chutí pomoci druhému? Co vede člověka k tomu, že svou práci vykonává pravidelně, s radostí, po určitou dobu, která může trvat i několik let? Na tyto otázky se budu snažit odpovědět v této kapitole. Je velmi důležité znát motivy, které člověka přivádí do organizace. Včas umět rozpoznat, zda jsou motivy zájemců humánní a nezištné.

Dobrovolníci přicházejí do organizace s různými představami. Když si vzpomenu na své začátky jako dobrovolníka, můj první motiv byl – ráda bych pomáhala potřebným lidem. Myslím si, a dokonce jsem přesvědčena, že tento motiv je takový základní kámen proč být dobrovolníkem. Další z důvodů je dělat něco smysluplného, co nás vnitřně uspokojuje. Některé dobrovolníky mohl zaujmout nějaký projekt organizace a chce se podílet na jeho realizaci. Jiní lidé mají trochu volného času a chtějí ho využít pro dobrou věc. Dobrovolníci jsou také studenti, kteří potřebují získat praxi v oboru, kterému se do budoucna chtějí věnovat. Kdyby byl však zájemce o spolupráci s více negativními motivy, je nutné takového člověka taktně odmítnout.

„Zvýšenou opatrnost by každá nezisková organizace měla projevit vůči následujícím devíti motivům uchazeče o dobrovolnou práci:

- 1) *Soucit vedoucí k degradaci klienta.*
- 2) *Nepřiměřená a zbytečná zvědavost.*
- 3) *Služba pramenící z pocitu povinnosti.*
- 4) *Skutkaření, snaha něco si zasloužit.*
- 5) *Touha obětovat se, osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a proto chce ve službě hledat vlastní duševní rovnováhu.*
- 6) *Osamělost a z ní pramenící touha po přátelství.*
- 7) *Pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti.*
- 8) *Nedostatek sebeúcty a s ním spojená touha potkat ještě ubožejší lidi.*
- 9) *Panovačnost, touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv.* ¹⁰

¹⁰TOŠNER, P., SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha:Portal 2002, str. 46.

Motivace ve výzkumu v ČR

V České republice se v letech 1999-2000 Nadace rozvoje občanské společnosti (NROS), Agentura neziskového sektoru (AGNES) a Agentura STEM (ve spolupráci s nadací VIA a občanským sdružením HESTIA) podílely na výzkumu dárcovství a dobrovolnictví. Probíhalo to na základě zanalyzovaných odpovědí dobrovolníků ve výzkumu. (Frič a kol., 2001). Tuto informaci uvádím, jelikož se ve zmiňovaném výzkumu řešila otázka motivace, tedy typologie motivací k dobrovolnictví.

Tyto organizace na základě výzkumu pojmenovaly tři základní deklarované motivace v dobrovolnictví: konvenční, reciproční a nerozvinutá. Tyto motivace se navzájem prolínají, ale u konkrétních jednotlivců může mít některá z motivací dominantní vliv.

Konvenční motivace

Nositelem konvenční motivace je dobrovolník, kterého vedly morální normy nejbližšího okolí nebo neformální obecná společenská pravidla chování. Tato motivace je dominantní podle výzkumu AGNES a NROS u 41% českých dobrovolníků. Nese vliv vzorů chování a očekávání nejbližších, což jsou převážně rodina a známí. Dobrovolníci s konvenční motivací mají v rozhodování časté sklony preferovat své náboženské přesvědčení. Motivace v širším slova smyslu má své kořeny křesťanské morálce. Základem je správný způsob života v dané společnosti. Konvenční motivaci podle výzkumu vyznačují častěji věřící staří lidé starší 60- ti let.

Reciproční motivace

Nositelem reciproční motivace je člověk hledající ve své dobrovolné práci prvky, které budou užitečné i pro něho samého. Dobrovolníci s touto motivací chápou svoji práci jako organické spojení dobra pro jiného a vlastního prospěchu. Charakteristická pro takového dobrovolníka je snaha o získání nových zkušeností, zájem naučit se něco nového, poznat nové tváře, snaha využít a uplatnit svoje schopnosti či udržet se dobrovolnou prací v kondici. Podle výzkumu je reciproční motivace dominantní u 37% českých dobrovolníků. Hlavně u mladých ateistických lidí do 30let.

Nerozvinutá motivace

Nerozvinutá motivace se omezuje na soubor prvků, které vytvářejí dobrovolníkovi základní prostor pro rozhodování. Jsou to prvky týkající se důvěry mezi dobrovolníkem a organizací se kterou se rozhodne spolupracovat. Důkaz a přesvědčení o smysluplnosti dobrovolné práce. Prvkem také může být příjemný pocit, že se dobrovolník může podílet na šíření dobré myšlenky. Ve výzkumu se zjistilo, že nerozvinutá motivace se projevuje jako dominantní u 23 % dobrovolníků. Vyskytuje se častěji u vysokoškoláků a osob patřících ke střední a starší generaci od 46 do 60 let.

Zásady a možné formy motivace dobrovolníků:

Kosina uvádí ve své publikaci několik zásad a forem motivace dobrovolníků:

- *„ jasně formulujte povinnosti a možnosti realizace dobrovolníka, aby přesně věděl, co se od něj očekává*
- *ujasněte si vzájemný vztah, přičemž nebuďte direktivní a dbejte na partnerskou a přátelskou atmosféru*
- *dbejte na to, aby dobrovolník znal celý pracovní kolektiv včetně zaměstnanců, a cítil se v něm rovnocenně*
- *udržujte rovnováhu mezi zájmem organizace, zájem klienta a zájem dobrovolníka*
- *nechte ho pracovat samostatně, ale informujte jej, že za svěřenou práci přebírá plnou odpovědnost – míru odpovědnosti předem definujte*
- *projevujte zájem o výsledky jeho práce*
- *umožňujte realizaci očekávání a vlastních nápadů dobrovolníka tak často, jak je to jen možné*
- *neustále podporujte odborný růst dobrovolníka*
- *pravidelně hodnotěte jeho práci a nebojte se chválit, pokud jste spokojeni*
- *dbejte na týmovou práci*
- *buďte spravedlivý, mezi dobrovolníky nikoho neupřednostňujte*
- *pokud dobrovolník udělá chybu nebo neplní dobře své povinnosti, mluvíte o tom jasně a bez emocí, přičemž mu nezapomeňte dát možnost vše napravit“¹¹*

¹¹KOSINA, K. a kol. Dobrovolnictví a metodika práce s dobrovolníky. Praha: AGNES 2003, str. 38.

6. Dobrovolnické organizace a jejich programy

Tuto kapitolu bych ráda věnovala některým organizacím, které pracují s dobrovolníky. Řadu z nich jsem v rámci vysoké školy měla možnost navštívit. Pokusím se čtenáře blíže seznámit s problematikou a konkrétními programy vybraných organizací.

6.1 Hestia, o. s.

Společnost Hestia je pojmenovaná podle antické bohyně rodinného krbu a dobrých lidských vztahů. Vznikla v roce 1993 jako nadace pro rodinu při pražské rodinné poradně. Cílem bylo podporovat mezilidské vztahy v rámci rodiny. V roce 1998 se nadace změnila na občanské sdružení, které se začalo zabývat managementem dobrovolnictví a založilo národní dobrovolnické centrum HESTIA. Občanské sdružení Hestia se dělí na *Národní dobrovolnické centrum* a *Metodické vzdělávací centrum*.

Národní dobrovolnické centrum vede projekty a programy v oblasti dobrovolnictví. Slouží v České republice jako informační, servisní, osvětové centrum pro dobrovolníky, neziskové organizace, firmy i veřejnost. Hestia spolupracuje s mezinárodními dobrovolnickými organizacemi. V souladu s cílem řídí a podporuje dobrovolnické projekty, dobrovolnické aktivity a programy. Oblast zaměření je především sociální, sociálně zdravotní, výchovná, vzdělávací a oblast práce dětmi a mládeží.

Metodické vzdělávací centrum se zabývá vzděláváním a proškolením profesionálních pracovníků v pomáhajících profesích. Vzdělávací programy se zaměřují na sebereflexi, ujasňování a posilování pracovníků. Centrum se zaměřuje i na profesionalizaci služeb v oblasti supervize.

Programy Hestia, o. s.

Hestia má několik dobrovolnických programů řešících problémy komunity, jako například preventivní programy pro děti a mládež, pro osoby se zdravotním postižením, seniory, nezaměstnané, apod.

Programy sdružení Hestia podporují:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

- Ministerstvo zdravotnictví ČR
- Open Society Fund, Praha
- Open Society Institut, New York
- Nadace rozvoje občanské společnosti Phare programu rozvoje občanské společnosti komise Evropské unie

Program Pět P

Tento program je v České republice od roku 1995 a je inspirován americkým programem Big Brothers, Big Sisters. V roce 1996 si jej Hestia převzala jako svůj pilotní program. Pět P jsou počáteční písmena slov Pomoc, Přátelství, Podpora, Péče a Prevence. Dobrovolnický program pro děti od 6 – 15 let založený na přátelství dítěte s dospělým dobrovolníkem, se kterým se nejméně po dobu deseti měsíců schází jednou týdně na dvě až tři hodiny. Dvojice spolu tráví volný čas tak, aby byl příjemný a užitečný pro oba. Schůzky mohou být pestré - záleží na domluvě dvojice. Může to být procházka, výlet, koncert, divadlo, sport, společenská hra, atd.

„Dlouhodobý vztah dítěte s dobrovolníkem má vytvořit prostor pro růst sociálních dovedností, posilovat sebevědomí dítěte a rozšířit jeho motivaci k navazování přirozených vrstevnických vztahů. Dítě má tak nového "člověka pro sebe", který na něj má čas, má se komu svěřit, s kým si hrát, rozvíjet své dovednosti nebo získat nové. Díky tomu může postupně nabývat zdravé sebejistoty a osvojovat si pro sociální vzorce chování i prožívání. Dobrovolník je zde v roli průvodce, ne vůdce.“¹²

Program je zaměřen na děti ze sociálně nebo jinak oslabených rodin. Ale také se zde vyskytují děti velice nadané, které jsou v ústraní či jsou obětmi šikany v dětském kolektivu. Tyto děti mají problémy s komunikací ve svém okolí, pro většinu z nich je těžké si najít kamarády, obtížně hledají své místo v kolektivu stejně starých dětí. Jejich rodiče jsou většinou dost zaměstnáni, nebo se o dítě stará pouze jeden rodič. Děti se do programu dostávají většinou na doporučení výchovného poradce, psychologa, pediatra, sociálního pracovníka, učitele. Výjimečné nejsou ani případy, kdy organizaci osloví samotní rodiče dítěte.

¹² *Petp.hest.cz : popis* [online]. 2010 [cit. 2010-06-17]. Program Pět P. Dostupné z WWW: <<http://www.petp.hest.cz/index.php?sekce=6>>.

Dobrovolníkem se může stát člověk starší 18 let, který má chuť jednou týdně propůjčit svůj čas pro dobrou věc. Musí projít úvodním výcvikem, který je zaměřen na sebepoznání, zjištění motivací pro dobrovolnou práci či jak se dobrovolník dokáže poprat s krizovou situací. Seznámí se také s typologií klientů. Dále uchazeč musí projít psychologickými testy a individuálním pohovorem, které vede zkušený psycholog. Poté se snaží odborně sestavit dvojici. Zde je důležité dbát na to, aby dobrovolník a klient měli něco společného, například koníčky nebo představu o jejich vztahu.

I dobrovolník má své povinnosti. Patří sem povinná účast jednou měsíčně na supervizích. A každé dva týdny informovat koordinátory o průběhu vztahu.

Evropská dobrovolná služba

„Evropská dobrovolná služba umožňuje mladým lidem zapojit se individuálně nebo ve skupinách do dobrovolnických projektů konaných v zemích EU a v partnerských zemích. Projekty v délce 2 až 12 měsíců jsou zaměřeny na kulturu, děti a mládež, sport, sociální péči, umění, ekologii. Dobrovolníkem se může stát každý mladý člověk ve věku 18 až 30 let, který má trvalé bydliště v ČR, v jiné zemi programu nebo v partnerské zemi. Organizace, která vysílá nebo hostí dobrovolníka, může být nezisková organizace nebo sdružení, místní, regionální či státní orgán nebo mezinárodní vládní organizace. Koordinující organizací může být nezisková organizace nebo sdružení, místní, regionální nebo státní orgán, orgán působící v oblasti mládeže, sportu či kultury nebo mezinárodní vládní organizace. Cílem Evropské dobrovolné služby je rozvoj solidarity a tolerance mezi mladými lidmi.“¹³

6.2 Jahoda, o. s.

Jahoda je nezisková organizace založena v roce 1997. Jejím hlavním cílem je pomáhat ohroženým a znevýhodněným dětem a rodinám na Černém Mostě. Sdružení Jahoda má dva nízkoprahové kluby. Klub Jahoda, Klub Džagoda a rodinné centrum Jahůdka.

¹³*Mladezvakci.cz* [online]. 2007 [cit. 2010-06-17]. Evropská dobrovolná služba. Dostupné z WWW: <<http://www.mladezvakci.cz/evropska-dobrovolna-sluzba/>>.

Cíle sdružení

- Provozování nízkoprahové služby pro děti a mládež na Černém Mostě – vytváří a nabízí prostor pro uplatnění volnočasových aktivit formou komunitní práce. Zaměřuje se především na ohroženou mládež, která svůj čas tráví převážně na ulici, na děti s problémy v rodině nebo ve škole, děti v období puberty.
- Provozovat rodinné centrum na Černém Mostě – centrum Jahůdka umožňuje rodičům a dětem trávit společný čas jinde než v domácím prostředí, zažívat nové situace, navazovat nové vazby, utužovat sociální kontakty. Hlavním cílem je aktivní zapojení rodičů do programu tak, aby se sami podíleli na náplni programu.
- Zapojit dobrovolníky do všech programů sdružení – dobrovolnická pomoc byla významná už u samotného zrodu Jahody a ani dnes se bez dobrovolníků neobejde.

Principy sdružení

- Cílem všech činností Jahody je pomoc potřebným, sociálně znevýhodněným dětem s velkým důrazem na prevenci. Toto je založeno na principu „Děti na prvním místě“.
- Princip transparentnosti – fair play – otevřené a poctivé jednání je základem všech činností sdružení.
- Občanská odpovědnost – ochotna změnit svět k lepšímu vlastním přičiněním.
- Týmová práce – je dobré mít semknutý kolektiv, vždy zapálený do aktuální práce. Dynamicky a efektivně se rozvíjí potenciál všech členů týmu.

Klub Jahoda

Nízkoprahový klub Jahoda je registrovaná sociální služba pro děti ve věku 6 – 15 let, které svůj volný čas tráví na sídlišti Černý Most nebo poblíž. Poskytuje podporu dětem v situacích, které ohrožují jejich zdravý vývoj a snaží se je vést k samostatnému řešení problémové situace. Klub je otevřen tři odpoledne v týdnu. Dítě tam najde bezpečné místo pro realizaci různých činností – sportovní, výtvarné, tvorba vlastních nápadů. Místo má sloužit pro sdílení těžkostí, ale i radostí. Dítě se zde může s čímkoliv poradit, je mu k dispozici sociální pracovník a vyškolený tým dobrovolníků. Vstup do klubu a jeho služby jsou zcela zdarma, děti se nemusí předem objednávat, nedávají žádné osobní údaje, mohou kdykoliv přijít i odejít. Jako v každé organizaci je třeba respektovat a dodržovat dohodnutá pravidla. Do

klubu nepatří agrese vůči lidem či věcem, zbraně, do prostor Jahody se nesmí nosit drogy (ani nesmí dítě přijít pod vlivem drogy), není zde přípustná šikana. Důležité je respektovat všechny ostatní i s jejich odlišnostmi. Pokud návštěvník poruší jen jedno pravidlo, může být z prostoru na určitou dobu vykázán, přihlíží se k závažnosti porušení.

Rozsah nabízených služeb

1. Kontakt – rozhovor s dítětem
2. Poradenství – brigády, rodina, sex
3. Informační servis – poskytování služeb nemusí být vyžádaný klientem
4. Krizové intervence – zabezpečení v krizi (neposkytuje se tak často)
5. situační intervence – poskytování zpětné vazby na chování klienta
6. Doprovod – doprovod (na úřad, policii), podpůrná služba
7. jednání s institucí ve prospěch klienta (státní správa, policie)
8. jednání s blízkou osobou, např. rodiče

Principy poskytovaných služeb

- *„Nízkoprahový přístup služby - Fungování klubu je nastaveno tak, aby uživatelé cítili co možná nejmenší překážky při využívání služby. Mezi hlavní principy nízkoprahovosti patří otevírací doba klubu, svobodné rozhodování klienta o době pobytu v klubu a využívání nabídky klubu, absence poplatků za službu (výjimku tvoří speciální nabídky klubu jako pobyty a nákladné akce) a absence nutnosti registrace.*
- *Zapojení cílové skupiny do provozu a chodu klubu - Uživatelé mají možnost vyjadřovat své názory, podněty, nápady, stížnosti s chodem klubu a chování pracovníků. Lze tak činit formou přímého kontaktu pracovníka a vedoucího klubu, emailem, telefonicky, schránkou přání a stížností umístěnou v klubu. Transparentnost jednání pracovníků klubu - Sdělujeme uživatelům všechny podstatné informace, které souvisejí s provozem klubu a využíváním služeb klubu (změna otevírací doby, uzavření klubu, ukončení poskytování služby uživateli).*
- *Jednotný přístup a respektování všech uživatelů služeb - Ke všem uživatelům služeb NZDM Jahoda přistupují pracovníci jako k rovnocenným partnerům a nabízejí jim stejné služby bez rozdílu. Pracovníci také respektují jejich životní postoje a názory.“*

7. Metodika práce s dobrovolníky

Samotné přímé práci s dobrovolníky předchází několik důležitých kroků. Nejprve musí dobrovolníka organizace nějak zaujmout, například svým pestrým a pro uchazeče zajímavým programem. Poté dobrovolník osloví organizaci či organizace osloví dobrovolníky a nabídne spolupráci. To je i můj případ, kdy zástupce občanského sdružení Lata přišel za studenty vysoké školy. Tento způsob je pro organizace náročnější, ale má tak možnost oslovit přímo potenciální dobrovolníky. Těm se naopak dostane odpovědi na otázky, které je zajímají a mohou tak přímo reflektovat nabídku.

Dobrovolník se připravuje na práci v organizaci tím, že se seznamuje s jejím chodem, případně absolvuje základní výcvik pro činnost s klienty. Poté nastupuje vlastní práce dobrovolníka pod supervizi zkušenějších kolegů a profesionálů. Ti mu mohou předávat zkušenosti a nabízet zpětnou vazbu. Celý systém metodiky práce s dobrovolníky je založen na reflexi zkušeností jednotlivých organizací – ty si za mnohá léta svého působení vytvořily funkční a schopné systémy. Tak, jako je důležitá správná práce s klienty, tak je podstatná i práce s dobrovolníky.

7.1 Oslovení dobrovolníků

Oslovování dobrovolníků může být kontaktní nebo bezkontaktní. Některé organizace vysílají své zástupce např. na střední školy, vysoké školy (většinou s humanitním zaměřením). Kde představují organizaci jako takovou, svůj program a potřebnost dobrovolníků k chodu organizace. Organizace Amnesty International a Greenpeace oslovují budoucí dobrovolníky i na ulici, práce na ulici zároveň slouží jako doplňková činnost k získávání finančních prostředků. Další kontakt k oslovení může probíhat na nějaké akci či charitativním koncertu, kde může mít organizace stánek k představení organizace.

Bezkontaktní oslovení může být v podobě letáku, plakátu, reklamou v radiu, v televizi, dobré jméno společnosti nebo webové stránky organizace, které otvírají bezproblémovou cestu mnohým uchazečům o dobrovolnictví. Specifický způsob oslovení má organizace Donors fórum, která oslovuje firmy, aby vysílali své zaměstnance na dobrovolnickou činnost.

7.2 Výběr a příprava na práci v organizaci

Při náboru dobrovolníků je třeba dbát na to, zda jim bylo podáno dostatečné množství základních informací. Není dobré se spoléhat jen na to, že zájemce už všechno zná z pouhého letáku. Proto je nutné informace znovu zopakovat a případně objasnit zájemcovy dotazy, tak se dá vyhnout řadě nedorozumění. Informace se mají týkat především samotné organizace, podmínky přijetí, cílů dobrovolnického projektu, a pokud existuje - objasnit cílovou skupinu.

Po podání těchto informací je významný úvodní pohovor. Na začátku pohovoru je důležité ocenit zájem o dobrovolnou práci a připomenout důležité úkoly, které budou následovat k započetí práce. Organizace by měla uchazeči předem stanovit pravidla, jako například pravidelnost a délku dobrovolných aktivit, dodržování vnitřních pravidel dané organizace, účast dobrovolníka na školení a supervizi. V této fázi je nutný důsledný přístup, protože ten, jak už bylo řečeno, ochrání organizaci i zájemce před pozdějším zklamáním vzniklým z nedostatečně podaných informací.

Když se organizace rozhodne zájemce o dobrovolnou činnost přijmout, je nutné (pokud se jedná o dlouhodobou činnost) sepsat dohodu o uzavření dobrovolné spolupráce. Po sepsání dohody se dobrovolník stává členem týmu s právy a povinnostmi, které dobrovolnictví přináší. Každý dobrovolník by měl projít úvodním školením. Z hlediska doby trvání může být jednodenní (intenzivní), krátkodobé informační, při náročnějších dobrovolnických projektech i víkendové či vícedenní. Skupinové školení je efektivní a umožňuje přijetí a zaškolení většího počtu dobrovolníků.

Kosina popisuje, jak rozvrhnout školení do základní osnovy:

- **„historie a poslání organizace** (může v úvodním vstupu představit zástupce vedení organizace)
- **bezpečnost práce** (zajišťuje koordinátor)
- **popis pracovních postupů a péče o klienty** (zvládne zkušený praktik, vhodná je spoluúčast dobrovolníků)
- **odborná témata** (přenáší většinou odborník, třeba psycholog nebo pedagog – např. v rámci dobrovolné spolupráce na školení dobrovolníků)
- **morální aspekt dobrovolnictví – kodex dobrovolné práce** (většinou koordinátor).¹⁴

¹⁴KOSINA, K. a kol. Dobrovolnictví a metodika práce s dobrovolníky. Praha:AGNES 2003, str. 34.

7.3 Supervize

V pomáhajících profesích považují za zvlášť důležitou supervizi, protože by měl každý pracovník sledovat vývoj ve svém oboru – musí se tedy vzdělávat celoživotně. Supervize zvyšuje kvalitu práce v péči o klienta. Dobrovolníci umožňují seznámit se s reflexí dosavadní práce a slouží jako prevence profesního vyhoření.

Hess vnímá supervizi jako: „Čistou interakci, jejímž obecným cílem je, aby se jedna osoba, supervizor, setkávala s druhou osobou, supervidovaným, ve snaze zlepšit schopnost supervidovaného účinně pomáhat lidem.“¹⁵

Tošner a Sozanská nahlíží na supervizi dobrovolníků takto: „Supervizi dobrovolníků si představujeme jako komunikaci dobrovolníka, respektive skupiny dobrovolníků, se supervizorem v neohrožujícím prostředí, které umožní dobrovolníkům konzultovat svoje postoje a pocity pramenící z jejich činnosti. Supervize zároveň chrání zájem klienta před případnými nevhodnými aktivitami dobrovolníka.“¹⁶

Autoři Bednářová a Pelech pohlíží na supervizi ve své publikaci takto: „Supervize je tedy metoda umožňující reflexi vlastního profesního konání. Má za cíl analýzu (individuální nebo ve skupině) případů z praxe nebo problémů týmu, prováděnou ve spolupráci mezi supervizorem a supervidovanými pracovníky. Výsledkem je mj. reflexe vlastní práce supervidovaných a jejich případných vědomých či nevědomovaných chyb, vyplývajících z jejich nereflektovaných dispozic osobnosti či životního vývoje. Při supervizi dochází k obohacování všech aktérů supervize o odborné zkušenosti supervizora i ostatních supervidovaných. Výhodou je, když supervizor přichází zvenku, tzn. z jiného pracoviště.“¹⁷

Supervize má funkci řídicí, vzdělávací a podpůrnou. Do řídicí funkce patří hodnocení a reflektování pracovního výkonu, plní též funkci kontroly kvality práce supervidovaného, ujasnění konkrétních hranic a pravidel. Vzdělávací funkce je o předávání zkušenosti. Vede supervidovaného k rozvoji osobnosti a k lepšímu porozumění. V podpůrné funkci je

¹⁵HESS, A. K. (1980): *Psychoterapy Supervision: Theory, Research and Practice*: New York, Wiley, str. 25.
(podle: HAWKINS, P., SHOHET, R. Supervize v pomáhajících profesích. Praha: Portál 2004, str. 59.

¹⁶TOŠNER, P.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha:Portál 2002, str. 81.

¹⁷BEDNÁŘOVÁ, Z, PELECH, L. *Slabikář sociální práce na ulici*. Brno: Doplněk 2003, str. 68.

především emoční podpora, prevence vyhoření, ocenění práce, porozumění klientům, určení role, posílení a dodání pocitu jistoty, posilování odvahy k překonání překážek. Podpůrný aspekt supervize vede i k zlepšení pocitu z vlastní práce a motivování k dalšímu rozvoji.

Podle Bednářové a Pelecha úkolem supervize je:

- „poskytovat podporu k dosažení větší profesní sebedůvěry,
- naučit nové dovednosti,
- pomoci reflektovat vnitřní prožívání,
- napomoci monitorovat situaci,
- nalézat nové strategie a postupy,
- poskytnout zpětnou vazbu (feedback),
- pomoci porozumět přenosovým reakcím a paralelním procesům,
- monitorovat etické otázky,
- v případě potřeby naučit či doporučit teoretické poznatky,
- odhalit slepá místa pracovníka, atd.“¹⁸

7.4 Cena Křesadlo

Dobrovolníky lze odměnit za jejich činnost mnoha způsoby. Vykonávají svou dobrovolnickou činnost nezištně, jak jsem již zmínila v kapitole Vymezení pojmů. Prosté slůvko „děkuji“ potěší každou lidskou bytost a je samozřejmou odměnou v každém mezilidském kontaktu. Vhodná doba pro ocenění je např. na Mezinárodním dni dobrovolníků, který se koná každého 5. prosince. Na slavnostní akci dobrovolníci dostávají diplomy, dárky a různá jiná ocenění.

Dalším typem ocenění je i cena Křesadlo, kterou založila HESTIA – Národní dobrovolnické centrum v roce 2001. Hlavním cílem udělování ceny je ocenit dobrovolníky za jejich dobrovolnickou činnost v pomáhajících, sociálních a zájmových organizacích na území České republiky. V ČR se stalo Křesadlo prestižní záležitostí, jelikož se mezi hodnotiteli pravidelně každý rok objevují významné osobnosti z politického, kulturního a dalšího veřejného života. Je to i forma, jak více zviditelnit dobrovolnictví, neziskový sektor a dále vzbuzovat v lidech větší zájem o dobrovolnickou činnost. V Praze se každoročně cena udílí 10 vybraným dobrovolníkům za hlavní město Praha. Cenu předává primátor hl. města Prahy. Křesadlo se též udílí i v jiných regionech než v Praze.

¹⁸BEDNÁŘOVÁ, Z., PELECH, L. Slabikář sociální práce na ulici. Brno: Doplněk 2003, str. 71.

B – PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část má tři hlavní kapitoly. V první popisují občanské sdružení Lata, ve kterém funguji dodnes jako dobrovolník. Zmíním zejména svou zkušenost v projektu ve „Dvou se to lépe táhne“. Druhá kapitola je zaměřena na vlastní výzkum, který je proveden metodou dotazníku a slouží k zmapování důležitých momentů v dobrovolnické práci v projektu Lata. Třetí část je věnována rozhovoru s dobrovolníkem, který v roce 2007 obdržel cenu Křesadlo za dobrovolnickou práci pro Centrum Paraple.

8. Lata o. s. – Programy pro ohroženou mládež

Lata je pražská nezisková organizace, která pomáhá dětem a mládeži v ohrožující situaci se začleněním do společnosti. Je zde pro děti a jejich rodiny žijící v Praze a Středočeském kraji. Poskytuje komplexní pomoc a podporu. V roce 2009 oslavila 15- ti leté výročí od svého založení. Počáteční myšlenky o vzniku probíhaly již na denním sanatoriu Horní Palata, kde pracovalo několik odborných psychologů se skupinou tzv. problémových mladistvých a jejich rodiči. Doc. Oldřich Matoušek, jeden z psychologů skupiny, využil této cenné zkušenosti a dále se zabýval mladistvými za pomoci dobrovolníků s podobným věkem jako klienti. V roce 1993 projekt zahajuje svou činnost. Autorem projektu je právě zmiňovaný Doc. Oldřich Matoušek, Lata se o rok později stává občanským sdružením.

Slovo Lata má několik významů:

- *„Lata je druh hroznovitého květenství, u něhož z hlavního vřetene vyrůstají kratší rozvětvené stromky. Zvláštní druh tohoto květenství se jmenuje vrchličnatá lata, která byla použita jako logo projektu. Lze si představit mladistvého jako střední květ, obklopený skupinou osob jako níže ležícími květy, které ho podporuje. Těmito osobami jsou kurátor, advokát, učitel, rodič a v neposlední řadě student – dobrovolník.*
- *Lata je zkratkou slov Laskavá Alternativa Trestu pro Adolescenty.*
- *Lata jsou poslední dvě slabiky místního názvu Palata, kde projekt vznikl. Budova sanatoria je původní středověká viniční usedlost, jež byla pojmenována podle původního vlastníka novoměstského měšťana Palaty.“¹⁹*

¹⁹MATOUŠEK, O., MATULOVÁ, A., KOPOLDOVÁ, B., CHALUPOVÁ, J., HALÍK, T. Práce s rizikovou mládeží: projekt LATA a další alternativy vězení mládeže. Praha: Portál 1996, str. 13.

8.1 Vrstevnický sociální program „Ve dvou se to lépe táhne“

Lata mě jednoznačně oslovila především svým hlavním programem „Ve dvou se to lépe táhne“. Je unikátní v tom, že v něm pracují mladí lidé (dobrovolníci) ve věku 18-30 let, kteří se dostávají do individuálního kontaktu s jen o něco mladšími klienty ve věku 13-26 let, kteří zažívají nějaké životní potíže. Výhodou programu je, že dobrovolníkovi nikdo nepředepisuje co má s klientem dělat. Další výhodou vidím v tom, že je to program vrstevnický, což působí dobře na klienta i na dobrovolníka. Vztah mezi vytvořenou dvojicí je osobnější a bezprostřednější než vztah mezi klientem a profesionály. Klient nemá pocit rodičovských autorit. Tím dobrovolník může lépe chápat a vcítit se do jeho situace a být tu pro něho. Dobrovolník je člověk, který bere klientovu situaci vážně, rád se s ním zasměje, vyslechne ho, řekne svůj názor, pokud si klient bude přát a nabízí zajímavě strávený čas.

Klienti v programu „Ve dvou se to lépe táhne“ jsou rozděleni do programu „Spolu přes práh“. Tam patří klienti z ústavní výchovy – dětských domovů, výchovných ústavů a z náhradní rodinné péče. Klienti patřící do programu „Spolu o kus dál“ jsou z ohroženého rodinného prostředí, sociálně vyloučení nebo s psychiatrickými zkušenostmi. A poslední, kteří mají problémy s delikventním chováním nebo mají poruchy chování, patří do programu „Spolu jinak“.

Autoři Matoušek a Kroftová uvádějí ve své publikaci standard, který vydala pražská LATA po konzultaci s mimopražskými organizátory nových sdruženích využívající principu pražského projektu LATA. Ta ho sama dodržuje a doporučuje tento typ standardu dodržovat všem nově vznikajícím sdružením, jež používají stejný název a logo. Standard sice pro dnešní Lata stále platí, ale není součástí žádných metodik.

Standard uvádí následující:

1. *„Projekt musí být supervidován nejméně dvěma odborníky, z nichž nejméně jeden má ukončené vysokoškolské vzdělání (pedagogika, právo, sociální práce, psychologie) a nejméně jeden má alespoň pětiletou zkušenost z přímé práce s klientelou rizikových mladistvých.*
2. *Kontakt dobrovolníků a klientů musí být průběžně supervidován nejméně jednou za*

dva týdny. Kromě toho musí existovat kontaktní místo, na které se mohou dobrovolníci obracet v době mezi supervizními schůzkami.

- 3. Minimální délka kontaktu, k níž se klient a dobrovolník zavazují, musí činit 6 měsíců. Minimální doba kontaktu během týdne jsou tři hodiny. Klient musí dát k zařzení do projektu informovaný souhlas o stvrzený podpisem smlouvy o spolupráci s dobrovolníkem.*
- 4. Vedení případu musí být dokumentováno. Dokumentace musí být uložena tak, aby se k ní nemohly dostat nepovolané osoby. Informace o případu lze poskytnout jiným organizacím nebo jednotlivcům jen se souhlasem klienta. To se týká i zpracování záznamů pro potřeby studentských prací.*
- 5. Dobrovolníci musí projít intenzivním zaškolovacím kurzem, který má minimálně 20 hodin. V jeho rámci musí být seznámen s právními aspekty své práce s klientem a s modelovými případy.*
- 6. Bezpečnost dobrovolníků musí být přinejmenším zajištěna tím, že je jim doporučeno, aby vůči klientovi zachovali anonymitu (tzn., aby nesdělovali klientovi a jeho blízkým lidem svoje celé jméno, škol, adresu a telefon).*
- 7. Dobrovolník musí být starší než osmnáct let.²⁰*

A jak to vše probíhá? Dobrovolník se schází s klientem jednou týdně na 2-3 hodiny, po dobu půl roku i déle. Vytváří dvojici na principu „*One to one*“. Délka je důležitá, jelikož navázání každého vztahu a vzájemné důvěry chvíli trvá. Schůzky probíhají mimo sídlo Laty, např. v divadle, nízkoprahovém zařízení, ve sportovním areálu. Dvojice může schůzku strávit i běžnou procházkou v parku, návštěvou rockového či jiného festivalu nebo jenom nakupováním. Škála možností je pestrá, jen si zvolit to, co bude bavit oba. Sympatické promě byly už samotné schůzky s klientem, a že naplnění schůzky je jenom na nás. To dává velký prostor pro fantazii, sblížení, posílení klientovy samostatnosti, atd.

Dobrovolník je povinen z každé schůzky psát průběžnou zprávu o vztahu s klientem, viz příloha č. 1. Dobrovolník je také povinen absolvovat každý měsíc supervizi či intervizi. Výběr klienta je kdykoliv v průběhu dobrovolnické fáze, dvojice vzniká na základě

²⁰MATOUŠEK, O. , KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. Praha: Portál 1998, str. 204.

spárování sociálním pracovníkem. Rozhodující je, aby si byla dvojice něčím podobná, ale zároveň se doplňovala. Příklad – klient by rád trávil čas na schůzkách sportováním, tedy není na škodu, když dobrovolník je pohybově založen.

Po spárování dvojice sociálním pracovníkem je domluvení první schůzky na dobrovolníkovi. Domluví si s klientem vhodné místo a čas, toto setkání bývá většinou seznamovací. Po 3 absolvovaných schůzkách je nutné domluvit plánovací rozhovor se sociálním pracovníkem, který jej aktivně domluví. Tam klient vyřkne rozhodnutí - zda bude nadále pokračovat/nepokračovat v programu. Pokud se rozhodne pokračovat v programu se svým aktuálním dobrovolníkem, sestaví se 3 měsíční individuální plán klienta, se kterým je dobrovolník seznámen. Většinou jde o náplň schůzek, jaké má klient představy a očekávání od dobrovolníka. Slouží spíše pro efektivitu a dobrou spolupráci dvojice.

Pro Lata je velmi důležitá dobrovolnická činnost. Profesionální tým lidí poskytované sociální služby – sociální pracovníci, poradkyně, pro rodiče a koordinátorka dobrovolníků pracují na dobrém prostoru pro klienta aj jeho dobrovolníka. Cíleně pracují s klientem na jeho obtížné situaci a metodicky vedou dobrovolníka v jeho vztahu s klientem. Mimo jiné pracují také s klientovou rodinou. Většina praktické práce je ale na dobrovolníkovi. Ten zpětně reflektuje klientovu situaci a ve formě zpráv, supervizních a motivačních rozhovorech – poskytuje tak organizaci svůj pohled na zapojení klienta do programu. Lata mimo zapojení v projektu „Ve dvou se to lépe táhne“ poskytuje klientovi odborné poradenství, navázán i na další odborníky či služby, napojení na další volnočasové aktivity, může také zprostředkovat doučování. Je mu přístupná tělocvična v centru Prahy, v které může proběhnout jedna i více schůzek. Organizace také spolupracuje s řadou institucí – a tak mají účastníci schůzek možnost jít například zadarmo do divadla nebo aqvaparku.

8.2 Vlastní práce v Latě

Moje dobrovolnická účast v organizaci Lata začala v listopadu 2008 a trvá dodnes. Absolvovala jsem úvodní dobrovolnický výcvik, který byl víkendový. Kde jsem já a ostatní moji kolegové byli seznámeni s cíli, posláním, chodem, personálním a finančním řízením organizace. Výcvik byl z části seznamovací. Hráli jsme spoustu her, aby se skupina nejprve trochu blíže poznala. Převážná část byla zaměřena na porozumění specifikám práce s mládeží. Byla zde možnost na modelových scénkách improvizovaně vyzkoušet svou roli dobrovolníka,

ale i zahrát si roli klienta a umět se vcítit do jeho situace. Byla to příprava na konkrétní situace, které ve vztahu s klientem můžeme zažít. Až po jeho absolvování jsem pochopila, že to nebude tak snadné jak se na začátku zdálo. Vynořila se spousta obav. Například jsem na začátku měla velký strach, že můj klient bude hodně mlčenlivý. Díky výcviku jsem, ale byla připravena na určité problémové situace. Následně jsem pochopila, že je důležité držet se hranic, které si sami nastavíte po dohodě s klientem.

Po ukončení úvodního výcviku následovala pro mě doba 3 měsíců čekání na klienta/ku. Během ní jsem chodila pravidelně na povinné supervize a intervize, kterých se musí účastnit i dobrovolníci, kteří nemají aktuálně klienta. Supervize pro mě byly, jsou a budou velmi důležité. Poslouchám pozorně kolegy a jejich příběhy, učím se od nich. Vždy se dozvím něco nového, zajímavého. Dobrovolník jde na supervizi s aktuálním problémem, který řeší ve vztahu s klientem. Také může v průběhu zapojení ztrácet motivaci ke své práci - nebo naopak se může pochlubit, jak dobře s klientem postupují. Supervize je povinná. To mi někde v podvědomí říká, že tam musím a upřímně se mi mnohdy nechce už z principu, že něco musím. Ale milé překvapení je, že po každé supervizi je mi vždy o něco lépe a v závěru jsem šťastná, že jsem šla. Supervize je pro mě jakýsi přívál pozitivní, nabíjecí energie. Odcházím s ujistěním, že napomáháme dobré věci a snažíme se o to, aby lidé byli šťastnější, spokojenější. Uvědomím si, že má dobrovolnická práce má smysl a to mě na tom baví.

V březnu roku 2009, mi byla nabídnuta klientka, v podstatě jsem dostala základní informace jako – jméno, příjmení, věk, telefon, koníčky a proč je v Latě. Jelikož to byla má první klientka, byla jsem moc šťastná, že si konečně budu moci vyzkoušet, co mi dal úvodní výcvik. Domluvení prvního kontaktu bylo na mě, zvolila jsem tedy telefonické spojení. Klientka mi po dvou neúspěšných hovorech zvedla mobil. Po pár prvních větách se mi ulevilo, jelikož byla výřečná (v některých situacích až moc, ale to mi v té chvíli nevadilo). Spadl mi kámen ze srdce, že není přesně ten mlčenlivý klient, kterého jsem se tak obávala. Bylo jí 15 let, na začátku našeho vztahu žila s otcem v Praze později s matkou na okraji Prahy. V Latě byla na doporučení své dětské psychiatricky. Oba rodiče, kteří žili odloučeně, s jejím zapojením v organizaci souhlasili. Klientka se sebepoškozovala, měla málo přátel a většinu volného času trávila doma u počítače, proto její blízké okolí uznalo za vhodné jí pomoci formou programu Laty.

První schůzka proběhla v okolí jejího domova. Schůzka byla pro obě seznamovací. Po celou dobu jsme se procházely a povídaly. Byla jsem překvapená, že k různým tématům přistupuje otevřeně. Mluvila o svých problémech, rodině, kamarádech, jako bychom se znaly dlouhá léta. Na svůj věk měla pozoruhodně velkou slovní zásobu a působila velice inteligentně. Ale už po půl hodině jsem zjistila, že to nebude bezproblémová dívka. Její témata a celkový pohled na svět (a přístup k sobě samé) byly velice negativní. Převážně mluvila ona, její nejčastější téma bylo sebepoškozování, podle ní je to zábava. Poté jsme probíraly, jak si představuji průběh našich schůzek a co očekává ona. Připomněla jsem jí pár základních pravidel Laty. Na schůzce máme být jenom my. Každá si platí sama za sebe. Tři neomluvené neuskutečněné schůzky jsou pádný důvod pro Latu s klientem přestat spolupracovat.

Byla jsem ráda, že první schůzku máme za sebou, a teď můžeme podnikat spoustu zajímavých akcí. Bylo domluveno, že budeme průběžně v kontaktu telefonicky nebo přes ICQ. Klientka se mi dlouho dobu po první schůzce neozývala. Zdálo se mi to divné, takže jsem raději zkontaktovala Latu a informovala jí o svém problému. Důvod jejího neozývání byl ten, že byla hospitalizována na dětské psychiatrické léčebně v Bohnicích. Jelikož spolykala několik prášku. Toto byl bod zlomu v našem vztahu, což jsem si uvědomila až po několika měsících ze supervizí. Od té doby se to totiž s námi vezlo jak na horské dráze. Následovala doba dvou měsíců, kdy se naše schůzky neuskutečnily, buď kvůli nemoci či nereagování mé klientky. Začínala jsem to pomalu vzdávat, ale naštěstí mě zkontaktovala její maminka, která mě pozvala na návštěvu k nim domů. Od naší první schůzky se změnil fakt, že klientka už nebyla na dětské psychiatrii a nebydlela s otcem v Praze, ale s maminkou na okraji Prahy.

Druhé setkání probíhalo v jejím pokoji. Byla jsem příjemně překvapená, že náš rozhovor nesměřoval jenom k žiletkám. Přišla mi mnohem vyrovnanější a šťastnější. Asi zapůsobila dobře změna bydliště. Zmínila se mi, že v Praze se jí nelíbilo a je mnohem raději na vesnici. Potěšilo mě, že souhlasila s další schůzkou, která byla plně na ní. Jedním z mých cílů ve vztahu s klientkou bylo více ji motivovat do programu. Aby převzala iniciativu a organizaci v plánování náplně schůzek. Takže jsme se dohodly, že třetí schůzka je v její režii. Další setkání bylo až po měsíci, jelikož byla opět nemocná. Schůzka byla (pro mě a nejspíš i pro mou klientku) jedna z nejlepších. Vymyslela, že sobotní odpoledne strávíme projíždkou na kolech v klánovickém lese. Byla to schůzka, kdy jsme se obě odreagovaly. Po dlouhé době jsem jí viděla pozitivní, jako kdyby zapomněla na všechny starosti, které ji trápí.

Čtvrtá schůzka byla o další měsíc později. Byly prázdniny - to se s klienty nemusíme vidat pravidelně každý týden, ale po naší dvouměsíční pauze bylo vhodné se vidět i o prázdninách. Vzhledem k tomu, že jsme měly už tři schůzky za sebou, čekal nás v Latě plánovací rozhovor. Tak jsme ho spojily i s naším čtvrtým setkáním. Z plánovacího rozhovoru mělo vyjít klientčino rozhodnutí, zda se mnou chce nadále spolupracovat. Opět mě mile překvapila, když se rozhodla pro pokračování v naší spolupráci. Čekala jsem opak, jelikož jsme se nevidaly pravidelně a bylo těžké navázat bližší vztah. Další setkání proběhla o měsíc později opět u ní doma. Nejevila o mě velký zájem, raději hrála počítačovou hru a neustále mi vysvětlovala, jak funguje. Po zbytek naší schůzky jsme malovaly obrázky na terase. Byla více uzavřená než kdy jindy, navrhovala jsem plány na další setkání, ale moc jí to nezajímalo. Z této schůzky jsem měla velmi smíšené pocity, ale bylo lepší tomu nechat čas. Po páté schůzce nastalo období 3 měsíců, kterému jsem ze začátku nerozuměla. Klientka se neustále omlouvala ze setkání. Důvody byly na nemoc nebo nedostatek času, že se musí učit či jede pryč. Snažila jsem se opřít o pravidla Laty a vysvětlit jí, že má povinnost na schůzky chodit nebo je tu i možnost spolupráci v Latě ukončit. Bylo důležité se rozhodnout, zda to má i nadále smysl. Po třech měsících čekání a kontaktování klientky se šestá (a vlastně naše poslední) schůzka uskutečnila v Praze. Bylo to nejtěžší setkání, které jsem s ní zažila. Přišla na schůzku velice podrážděná. Neustále hovořila o tom, že v Latě už nechce být, že setkávání se mnou jí obtěžují a nebaví. Má spoustu jiných, zajímavějších přátel než jsem já. Také se mi svěřila, že kromě žilettek přišla na nový způsob ubližování. Ublíží si tak, že do sebe mlátí různými předměty. Možná to byla jen forma jejího předvádění a upozorňování na sebe, ale bylo jasné, že to nemůžu nechat bez odezvy. Z poslední schůzky bylo evidentní, že klientka nemá zájem pokračovat. Nastala fáze, kdy jsme se asi necelé dva měsíce rozhodovaly, zda spolu budeme pokračovat nebo ne. Chodila jsem na supervize často se stejným tématem - má poslední schůzka, přes neustálé přemlouvání a doprošování se někoho, kdo neprojevuje ani malý zájem, mi docházely síly. Nakonec, když jsem se rozhodla ve vztahu pokračovat, má klientka v Latě ukončila spolupráci. A tak náš vztah skončil. Jsem přesvědčena, že nám uškodilo, že jsme se scházely nepravidelně. Proto nešlo navázat takový vztah, abychom obě byly spokojené a dostatečně motivované. Myslím si, že mi dal vztah s touto klientkou hodně. Jsem trpělivější, lépe komunikuji s ostatními a lépe ovládám asertivní chování. S Latou nadále spolupracuji. Aktuálně jsem bez klienta, jelikož mám pauzu kvůli škole. Po prázdninách se těším na nové klienty a s radostí a pílí půjdu do nového vztahu.

9. Výzkum programu „Ve dvou se to lépe táhne“

9.1 Charakteristika a cíl výzkumu

Výzkum, který jsem zpracovala metodou dotazníku je zaměřen na dobrovolníky z letošního roku zapojených v programu „Ve dvou se to lépe táhne“. Dotazník mohli vyplnit i dobrovolníci, kteří nemají momentálně klienta, ale mají předchozí zkušenost. Je koncipován tak, že první 4 otázky jsou identifikační. Slouží k rozpoznání respondentů podle pohlaví, věku, vzdělání, profese. Následují v něm oblasti otázek, které mají zjistit, zda se dobrovolníci potýkají během své práce s nějakým problémem. Řeší se tam, co dobrovolníkům nejvíce pomáhá při jejich práci, s jakými problémy nejčastěji přicházejí klienti, jak takové problémy vypadají a jak se mění.

Tento výzkum může sloužit i jako menší příručka přehledu způsobů řešení typických problémových situací, s kterými se dobrovolníci s klienty potýkají. Můj dotazník byl zaslán všem dobrovolníkům aktuálně zapojených v projektu Lata, prostřednictvím koordinátorky dobrovolníků. Vzhledem k tomu, že převážné procento dobrovolníků jsou studenti, kteří zrovna maturují nebo mají zkouškové období a někteří dobrovolníci ještě neměli ani klienta, tak se mi bohužel vrátily dotazníky jen od 20 respondentů.

9.2 Zpracování a zhodnocení výsledků

Otázka č. 1 – Pohlaví

Podle pohlaví vyplynulo, že dobrovolnické práci v tomto projektu se více věnují ženy.
Ve výzkumu bylo zapojeno: 17 žen (85 %)
3 muži (15 %)

Otázka č. 2 – Věk

Průměrný věk respondentů je 22 let. Nejnižší věk respondenta byl 19 let. Nejvyšší věk respondenta byl 29 let. Což splňuje zásadní pravidla Laty.

Otázka č. 3 – Dosažené vzdělání

- a) základní – 5 %
- b) vyučen (a) – 5 %

c) středoškolské – 45 %

d) vyšší – 15 %

e) vysokoškolské – 30 %

Z výsledků vyplívá, že práci s ohroženými dětmi se nejvíce věnují mladí lidé, kteří mají středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání.

Otázka č. 4 - Profese

a) student – 75 %

b) zaměstnanec – 20 %

c) soukromý podnikatel – 0 %

d) nezaměstnaný – 5 %

e) jiné, vypište: - 0 %

Z výsledků je jasné, že převažují studenti. Domnívám se, že to úzce souvisí s průměrným věkem, který vyšel v první otázce. Respondenti byli studenti středních, vyšších a vysokoškolských škol s humanitním zaměřením.

Otázka č. 5 – Setkali jste se během své dobrovolnické práce s nějakým problémem?

a) ano velmi často – 15 %

b) ano čas od času – 45 %

c) minimálně – 30 %

d) nikdy – 10 %

Domnívám se, že z těchto výsledků logicky vyplývá, že práce s klienty je složitý proces. Ale jsou zde i dvojice, které spolu dobře vycházejí.

Otázka č. 6 – Popište několik konkrétních problémů, které vám ztěžují práci s klientem?

Nejčastěji uvádějí dobrovolníci:

1. klienti neberou mobil – 5 %

2. klienti nenosí sebou peníze – 15 %

3. klienti jsou bez motivace do programu – 10 %

4. klienti nechodili na schůzky a nebyli schopni se omluvit – 20 %
5. klienti často ruší schůzky a nedozvídám se důvod – 20 %
6. klienti nemají náladu podnikat mé nápady na schůzky – 20 %
7. zapojení klientů v programu na příkaz rodiny – 5 %
8. klienti jsou pasivní – 10 %
9. manipulace ze strany klientů – 5 %
10. bez problému – 10 %

Na základě těchto výsledků může někoho překvapit, že 10% respondentů nemá s klientem žádný problém. Domnívám se, že je tomu tak, jelikož klienti Laty jsou i děti, které nemají žádné velké problémy. Tyto děti, jen nemají s kým trávit volný čas, protože mají málo přátel nebo nemají žádné. Vybrala jsem 10 nejčastějších problémů, které stěžují dobrovolníkovi práci. Procentuálně je to velmi podobné. Domnívám se, že uváděné odpovědi jsou pochopitelné. Převážná část klientů v Latě jsou z dětských domovů. Takže děti nemají běžné návyky, které nám vštěpují rodiče již od raného dětství. Slůvko jako „děkuji“, či „promiň, je mi to líto“, děti z dětských domovů neberou vážně. Někteří tyto slova používají k manipulaci ostatních nebo je pro změnu raději vůbec nepoužívají.

Otázka č. 7 – Vyjmenujte nejčastější problémy, které s vámi řeší klient?

Nejčastěji uvádějí dobrovolníci:

1. vztahy v rodině – 65 %
2. vztahy s přáteli – 35 %
3. mezilidské vztahy – 20 %
4. partnerské vztahy – 20 %
5. problémy ve škole – 25 %
6. problémy s komunikací – 10 %
7. pesimistický pohled na svět – 10 %
8. šikana ve škole nebo v dětském domově – 10 %
9. nízké sebevědomí – 15 %

Z dotazníků vyplynulo, že je pro klienta nejdůležitější rodina. Je zřejmé, že pro zdravý vývoj jedince je fungující rodina základ. Problémy, které dobrovolníci uvádějí, vidím jako neuspokojené potřeby klientů – pocit bezpečí, potřeba lásky, potřeba seberealizace. Když tyto

potřeby nejsou uspokojeny, mladí lidé se cítí opuštění, nejistí, vyhledávají samotu a často jsou lehce zmanipulovatelní.

Otázka č. 8 – Jak se mění vývoj problémů v rámci vašeho vztahu s klientem?

- a) většinou se vyvíjí k lepšímu – 50 %
- b) většinou se vyvíjí k horšímu – 5 %
- c) problém zůstává stabilní (nemění se) – 45 %

Je příjemné zjištění, že 50 % respondentů uvádí, že problém se vyvíjí k lepšímu. Jejich práce přináší tedy dobré výsledky. Z výsledků též vyplynulo, že 45 % dobrovolníků uvádí, že se jejich problém nemění. Na základě svých zkušeností vím, že některým klientům chybí motivace do programu, proto nedochází k navázání vztahu a převážně brzy končí spolupráce.

Otázka č. 9 – Které způsoby řešení problému se vám osvědčily v rámci vztahu s klientem?

Nejčastěji dobrovolníci uvádějí:

- 1. otevřená komunikace – 70 %
- 2. naslouchání – 30 %
- 3. otevřeně říci svůj názor a ukázat klientům jiný pohled na situaci – 20 %
- 4. vybudování důvěry – 20 %
- 5. problémy s klientem neřešili – 5 %
- 6. respektování klientů, aby si k určitému řešení přišli sami – 10 %
- 7. vymyslet klientům zajímavý program – 20 %
- 8. nalézt kompromis – 5 %
- 9. zrcadlit myšlenky – 10 %
- 10. netlačit klienty ke zdi, nechat volný průběh – 10 %

Nejvíce respondentů uvádí jako nejlepší řešení problémů otevřenou komunikaci. Zřejmě je to proto, že klient vycítí u dobrovolníka upřímnost a sám je ochoten otevřeně komunikovat a svěřovat se s potížemi, kterého trápí.

Otázka č. 10 – Do jaké míry zasahujete do klientových problémů?

- a) všechny problémy řeším za klienta – 0 %
- b) snažím se klientovi ukázat podle sebe správné řešení, ale konečné rozhodnutí je na klientovi – 90 %
- c) klientovy problémy neřeším – 10 %
- d) jiné vypište: 0 %

Velká většina uvádí, snahu ukázat klientovi podle sebe řešení problému. Podle mého názoru, na sebe dvojice působí, dobrovolník předává klientovi své zkušenosti a názory. Domnívá se, že je to nejlepší co může pro klienta udělat.

Otázka č. 11 – Co vám nejvíce pomáhá při vaší dobrovolnické práci?

- a) úvodní výcvik – 40 %
- b) předchozí vzdělání – 0 %
- c) vzdělávací semináře – 5 %
- d) supervize – 80 %
- e) předchozí praxe – 0 %
- f) vlastní schopnosti a dovednosti – 55 %
- g) jiné, vypište: konzultace se zaměstnanci Laty – 10 %

Dobrovolníkům při jejich práci nejvíce pomáhá supervize a vlastní schopnosti a dovednosti. Z těchto výsledků se mi potvrzuje domněnka, že supervize je pro dobrovolnickou práci nezbytná. Vlastní schopnosti a dovednosti usnadňují vývoj vztahu.

Vypracovaný přehled několika způsobů řešení typických problémových situací v rámci programu Lata

Dobrovolníkům na základě dotazníku nejvíce pomáhá:

1. **Otevřeně komunikovat s klientem** – rozebrání problémové situace z několika úhlů pohledu.
2. **Klientovi naslouchat** – vnímat co klient říká, být mu vrbou, zjistit jeho potřeby.
3. **Vymyslet pro klienta zajímavý program** – Lata nabízí škálu možností kam jít zadarmo.
4. **Otevřeně říci svůj názor** – ukázat klientovi i jiný pohled na situaci.
5. **Vybudování důvěry** – lze ji dosáhnout společnými zážitky.
6. **Vzájemný respekt** – nechat klienta dospět k řešení.
7. **Zrcadlení** – zrcadlit klientovi myšlenky.
8. **Nalézt kompromis** – nenutit klienta do něčeho co sám nechce.
9. **Určení pravidel a hranic vztahu** – základní prevence proti vzniku problému.
10. **Nechtít hned vše** – volný průběh situace

10. Rozhovor s dobrovolníkem, který získal cenu Křesadlo

Rozhovor jsem vedla s panem Jaroslavem Kramerem, který v roce 2007 získal cenu Křesadlo za dobrovolnickou práci pro Centrum Paraple.

10.1 Oficiální profil dobrovolníka

Pan Jaroslav Kramer byl dobrovolníkem Centra Paraple od roku 2004. Od září fungoval jako dobrovolník-asistent. Sám se nabídl, jestli by tak nemohl pomoci. Jeho činnost obnášela vyhledávání cílových kulturních akcí, které pak koordinátor sděluje ostatním dobrovolníkům přes internetové stránky Centra Paraple. Koordinátor pak sjednotí dvojice klientů na pobytu a přihlášených dobrovolníků a na samotnou akci již nechodí. Dohled a organizaci akce měl na starosti Jaroslav. Sám někomu asistoval a ještě zvládal zkoordinovat celou skupinu. Musel nakládat s financemi, které mu svěřovali pro placení vstupů a občerstvení pro dobrovolníky. Vedl si záznamy z jednotlivých akcí a byl v úzkém kontaktu s koordinátorem. Napomáhal i při náboru a výcviku nových dobrovolníků, a pokud mohl, vypomáhal i při víkendových akcích Centra Paraple jako asistent, pokud chyběl klientům asistent vlastní (výtvarné kurzy pro klienty po poranění míchy).

Dobrovolnickou práci pro Centrum Paraple pan Kramer ukončil v roce 2009, z časových důvodů.

10.2 Rozhovor s panem Jaroslavem Kramerem

1) Co Vám pomáhalo k udržení motivace pro dobrovolnickou činnost?

„Tak to je velmi těžká otázka. Jsou to totiž z velké části podvědomé procesy. Projeví se jen v nemocích. Nikdy jsem si neřekl: Teď musím najít smysl své práce... Ale cítil jsem třeba, že mé nadšení uvadá. Nechápal jsem proč. Najednou se ale objevil nový klient, často s úsměvem na tváři. A vše se změnilo. Během těch let jsem také vypořádal určité cykly. Vždy v zimě bylo mentálně mnohem těžší do Paraplete jet. Tento problém byl založen na praktických věcech – zima na prsty, kluzká silnice, možné nachlazení klientů. Pokud přede mnou byly tyto „problémy“, motivace a chuť k práci byla slabší.

Ještě bych chtěl dodat, že každý z dobrovolníků vnímá a pracuje se svou motivací

jinak. Část z nás byla například v Parapleti pouze na praxi – studovali fyzioterapii nebo podobný obor. Ti měli samozřejmě jiný pohled na věc. Motivoval je jejich cíl – plnohodnotná práce s vozíčkáři jako povolání. Jiní zase měli ve svém blízkém okolí vozíčkáře, a tak se tímto způsobem vypořádávali s těžkou situací.“

2) Když byl problém, jak jste ho řešil? Uveďte konkrétní situaci.

„U každého problému byly vždy dvě roviny. Samotné řešení v té dané situaci – a pak rozebrání na supervizi. Samotné řešení bylo často instinktivní. Nejtypičtějšími problémy (pokud pomínu ty jednoznačně fyzické) byla neochota participovat na programu a „kyselé výrazy“. A řešení? Prostě pozitivní přístup – povídat si o všem možném, chválit, vtipkovat – a taky se nevyhýbat žádným tématům. Jednat s klientem jako se sobě rovným. Nevidět jeho postižení, ale jeho osobnost.“

3) Který moment ve Vaší dobrovolnické práci byl nejtěžší?

„Jednoznačně ukončení této práce. Člověk časem se svou domovskou organizací sroste a těžko se mu opouští. Pokud bych se zaměřil na aktivní dobu, asi nenajdu nejtěžší moment. Velkou oporou při jakýchkoliv nesrovnalostech mi vždy byli kolegové při supervizi. A tak jsem se mohl s každým problémem poprat.“

4) Co Vám dalo dobrovolnictví?

„Pokoru, úctu k druhým, trpělivost a řadu dalších zkušeností. Uvědomil jsem si, že je důležité citlivě přispívat k celému chodu organizace. Že my sami utváříme pravidla. A hlavně jsem se naučil být partnerem. Ne vedoucím, rádcem či diktátorem. Pokud Vám pak někdo řekne, že je na Vás stoprocentní spoleh, máte opravdu dobrý pocit.“

5) Jaké byly Vaše pocity z ocenění?

„No tak v první řadě to byla velká zodpovědnost. Bylo mi teprve osmnáct let a navíc to bylo to první Křesadlo pro Paraple v jeho historii. Většina lidí do té doby ani nevěděla, že v Parapleti dobrovolná služba existuje. Navíc to byl ohromný závazek do budoucna. I ostatní dobrovolníci byli za tuto cenu rádi. Společně jsme budovali nějaký systém a ten se osvědčil.“

10.3 Závěr z rozhovoru

V závěru chci velmi poděkovat J. Kramerovi, který byl ochotný poskytnout rozhovor. Zároveň byl ochotný se podělit se mnou a čtenáři této práce o své pocity a zkušenosti z dobrovolnické práce. Rozhovor uvádím z důvodu, že je o dobrovolnictví a lidech, kteří s dobrovolnictvím úzce souvisí. Bez takových lidí, jako je například pan Kramer, by některé dobrovolnické organizace nemohly existovat. Z rozhovoru se mi potvrzuje má domněnka, že je velmi důležitá zpětná vazba. Zpětnou vazbu může poskytnou dobrovolníkovi organizace, s kterou dobrovolník spolupracuje či ostatní dobrovolníci na supervizních setkání.

11. Závěr

Na závěr své bakalářské práce chci vyjádřit důležitost dobrovolnické práce, která mě vedla k jejímu sepsání. Dobrovolnická činnost je součástí vyspělé demokratické společnosti. Mým přáním je, aby náš stát věnoval této problematice ještě větší pozornost a pokud možno i více finančních prostředků.

V teoretické části jsem především pracovala s odbornou literaturou daného tématu. V praktické části mi pomohla má zkušenost a praxe v dobrovolnictví. Bylo pro mě snadné psát o známé věci, jako je organizace, ve které působím. Složitější bylo popsat můj vztah s klientkou v rámci programu Laty, protože vztah s ní byl náročný. Výzkum ukázal, že dobrovolníci v programu jsou především mladí lidé, studenti humanitních oborů. Jejich práce není bezproblémová a skýtá různá úskalí, s kterými se musejí čas od času „poprat“. Převážně přináší úspěšné výsledky, které se nedostaví hned, ale až po navázání dlouhodobější spolupráce. Z výzkumu též vyplynulo, že klienty nejvíce zatěžují vztahy v rodině, kde jim chybí pocit jistoty a zázemí. Mým hlavním cílem, bylo zjistit, co nejvíce dobrovolníkům pomáhá při řešení problémů v jejich práci. Jasně se ukázalo, že předpokladem úspěchu je navázání otevřené komunikace, vybudování důvěry a vzájemné respektování. Supervize, úvodní výcvik, vlastní schopnosti a dovednosti jsou pro dobrovolnickou práci zásadní a dobrovolníkům ulehčují jejich činnost.

Vypracování této práce mě obohatilo o nové poznatky, jelikož mě více přimělo pracovat s odbornou literaturou, vždy jsem se jen zajímala o přímou činnost spojenou s dobrovolnictvím. Nikdy jsem totiž nevěnovala pozornost vývoji dobročinnosti, která se po dlouhá léta měnila až do dnešní podoby v organizovanou činnost.

C - Seznam použité literatury:

1. BAKULE, K. a kol. Ottův slovník naučný 28. Praha: Argo, Paseka 1996. ISBN 978-80-7185-581-2.
2. BEDNÁŘOVÁ, Z., PELECH, L. Slabikář sociální práce na ulici. Brno:Doplněk 2003. ISBN 80-7239-148-8.
3. FRIC, P. Aktivity a potřeby neziskových organizací v ČR. Praha:AGNES a ICN 1998. ISBN 80-9026-33-0-5.
4. FRIC, P. a kol. Dárcovství a dobrovolnictví v ČR. Praha:AGNES 2001. ISBN 80-902633-7-2.
5. HAVRDOVÁ, Z. Kompetence v praxi sociální práce:metodická příručka pro učitele a supervizory v sociální oblasti. Praha:Osmium 1999. ISBN 80-902081-8-5.
6. HAWKINS, P., SHOHET, R. Supervize v pomáhajících profesích. Praha:Portál 2004. ISBN 80-7178-715-9.
7. KOSINA, K. a kol. Dobrovolnictví a metodika práce s dobrovolníky. Praha:AGNES 2003. ISBN 80-902633-X-7.
8. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. Praha:Portál 1998. ISBN 80-7178-226-2.
9. MATOUŠEK, O. a kol. Práce s rizikovou mládeží:Projekt LATA a další alternativy vězení mládeže. Praha:Portál 1996. ISBN 80-7178-064-2.
10. NAKONEČNÝ, M. Motivace lidského chování. Praha:Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.
11. TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha:Portál 2002. ISBN 80-7178-514-8.
12. ÚLEHLA, I. Umění pomáhat. Praha:SLON 1999. ISBN 80-85850-69-9.
13. Zdroje z Laty, o.s.

Elektronické dokumenty:

1. *Dobrovolnik.cz : Pohled do historie dobrovolnictví v ČR* [online]. 2010 [cit. 2010-07-14]. O dobrovolnictví. Dostupné z WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml>.
2. *Sokol.eu : Sokolská idea a program* [online]. 2007 [cit. 2010-07-14]. Organizace. Dostupné z WWW: <<http://www.sokol.eu/COS/sokol.nsf/pages/idea-a-program-310A>>.
3. *Spolecnahistorie.eu : spolkový život* [online]. 2010 [cit. 2010-07-07]. Panely. Dostupné z WWW: <<http://www.spolecnahistorie.eu/cz-panel10.html>>.
4. *Dobrovolnik.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-07-07]. O projektu. Dostupné z WWW: <<http://www.dobrovolnik.cz/about.shtml>>.
5. *Petp.hest.cz : popis* [online]. 2010 [cit. 2010-06-17]. Program Pět P. Dostupné z WWW: <<http://www.petp.hest.cz/index.php?sekce=6>>.
6. *Mladezvakci.cz* [online]. 2007 [cit. 2010-06-17]. Evropská dobrovolná služba. Dostupné z WWW: <<http://www.mladezvakci.cz/evropska-dobrovolna-sluzba/>>.
7. *Jahodaweb.cz : Jahoda* [online]. 2009 [cit. 2010-06-17]. Naše programy. Dostupné z WWW: <<http://www.jahodaweb.cz/nase-programy/jahoda/o-co-jde.html>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1:

Vzor průběžné zprávy o vztahu s klientem, kterou je dobrovolník povinen psát po každé uskutečněné schůzky.

Příloha č. 2:

Dotazník, který jsem vypracovala pro dobrovolníky zapojených v programu „Ve dvou se to lépe táhne“. Slouží k výzkumu v mé praktické části této práce.

Příloha č. 3:

Dohoda o dobrovolnické činnosti v Latě, o.s.

Příloha č. 4:

Zákon č. 198/2002 SB. O dobrovolnické službě a o změně některých zákonů.

Příloha č. 1:

VZOR PRŮBĚŽNÉ ZPRÁVY O VZTAHU S KLIENTEM

Jméno klienta:			
Jméno dobrovolníka:			
Datum schůzky, kontaktu:			
Doba schůzky od: (xx:xx)		do:	
Datum vypracování zprávy: (xx.xx.0x)			

Typ kontaktu: uskutečněná schůzka
(označte- X) neuskutečněná schůzka
 klient bez omluvy nepřišel

Průběh schůzky, kontaktu s klientem

Přínos schůzky pro mě, moje pocity nebo co si odnáším:
--

Příloha č. 2:

Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Jiřina Hlaváčková a jsem studentkou třetího ročníku Husitské teologické fakulty univerzity Karlovy v Praze, studijní obor sociální pedagogika. Má bakalářská práce je na téma „Dobrovolnictví u nás – Projekt Lata“. Prosím Vás o vyplnění dotazníku, z kterého budu vycházet ve své praktické části bakalářské práce. Dotazník je anonymní a určen dobrovolníkům zapojených v projektu „*Ve dvou se to lépe táhne*“. Dotazník mohou vyplnit i dobrovolníci, kteří nemají momentálně klienta, ale mají předchozí zkušenost.

Vámi vybrané odpovědi označte změnou barvy písma **na červenou**.

Děkuji vřele za váš čas. Hotový dotazník pošlete prosím na emailovou adresu: hlavackova-jirina@seznam.cz.

S pozdravem J. Hlaváčková.

1) Pohlaví

- a) žena
- b) muž

2) Věk: _____

3) Dosažené vzdělání

- a) základní
- b) vyučen (a)
- c) středoškolské
- d) vyšší
- e) vysokoškolské

4) Profese

- a) student (uved'te typ školy, obor) _____
- b) zaměstnanec (uved'te obor) _____
- c) soukromý podnikatel (uved'te obor) _____
- d) nezaměstnaný

e) jiné, vypište: _____

5) Setkali jste se během své dobrovolnické práce s nějakým problémem?

- a) ano velmi často
- b) ano čas od času
- c) minimálně
- d) nikdy

6) Popište několik konkrétních problémů, které vám ztěžují práci s klientem? (př. klient nechodí na schůzky) Prosím rozveďte svou odpověď.

7) Vyjmenujte nejčastější problémy, které s vámi řeší klient? (př. rodina) Prosím rozveďte svou odpověď.

8) Jak se mění vývoj problémů v rámci vašeho vztahu s klientem?

- a) většinou se vyvíjí k lepšímu
- b) většinou se vyvíjí k horšímu
- c) problém zůstává stabilní (nemění se)

9) Které způsoby řešení problému se vám osvědčily v rámci vztahu s klientem? Prosím rozveďte svou odpověď.

10) Do jaké míry zasahujete do klientových problémů?

- a) všechny problémy řeším za klienta
- b) snažím se klientovi ukázat podle sebe správné řešení, ale konečné rozhodnutí je na klientovi
- c) klientovy problémy neřeším
- d) jiné, vypište: _____

11) Co vám nejvíce pomáhá při vaší dobrovolnické práci?

- a) úvodní výcvik
- b) předchozí vzdělání
- c) vzdělávací semináře
- d) supervize
- e) předchozí praxe
- f) vlastní schopnosti a dovednosti
- g) jiné, vypište: _____

Příloha č. 3:

Programy pro ohroženou mládež

Zvolenská 8
141 00 Praha 4
tel, zázn., fax: 234 621 361

www.lata.cz
info@lata.cz

Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby o.s. Lata- Programy pro ohroženou mládež

kterou společně uzavírají:

Vysílající organizace:

název: Lata – Programy pro ohroženou mládež (dále jen Lata, o.s.)

sídlo: Zvolenská 8, 140 00, Praha 4

kontaktní adresa: Senovážné nám. 24, 116 47, Praha 1

a

Dobrovolník/Dobrovolnice:

jméno a příjmení:

rodné číslo:

adresa trvalého pobytu:

(dále jen dobrovolník)

I.

Účel dohody

Účelem této dohody je úprava základních práv a povinností účastníků v rámci spolupráce na programech Lata, o.s.

Tyto programy jsou zaměřeny na pomoc ohrožené mládeži a mladým dospělým ve věku 13 - 26 let (chlapci i dívky), kteří se ocitli v obtížné sociální situaci, v níž hrozí riziko sociálního selhání. Činnost je koncipována jako sociální pomoc vyškolených dobrovolníků starších 18-ti let.

Pomoc, která je poskytována individuální formou, je zaměřena především na klienty - dospívající a mladé dospělé s rizikovou, či pro ně ohrožující formou chování (záškoláctví, problémy v rodině, trestná činnost, rizikové formy trávení volného času apod.). Hlavním principem dobrovolnické činnosti v Lata o.s. je pravidelná a společná prosociálně orientovaná aktivita dvojic (dobrovolník - klient), která vychází z individuálních potřeb klienta. Věková blízkost dobrovolníků s klienty umožňuje snazší navázání vzájemného vztahu, ve kterém dobrovolník představuje přirozenou autoritu. Účast klientů v projektu je dobrovolná.

II.

Práva a povinnosti Lata, o.s.:

- 1) Lata, o.s. se zavazuje, že zorganizuje pro nové dobrovolníky **předvstupní přípravný seminář**, na kterém budou dobrovolníci podrobně seznámeni s průběhem jejich dobrovolnické služby a budou poučeni o možných rizicích výkonu služby.
- 2) Lata, o.s. umožní dobrovolníkům **pravidelnou supervizi**, a to jednou za čtrnáct dní, na které mohou dobrovolníci najít pomoc od zkušených odborníků i od svých kolegů.
- 3) Lata, o.s. sjedná pro dobrovolníky **pojištění kryjící odpovědnost za škodu** na majetku nebo na zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí sám nebo mu bude při výkonu dobrovolnické služby způsobena. Za tímto účelem dobrovolník

souhlasí s použitím svých osobních údajů pro potřeby Hasičské vzájemné pojišťovny.

4) Při splnění všech svých dobrovolnických povinností má dobrovolník nárok na **Certifikát potvrzující jeho zapojení** v dobrovolnické službě v Lata o.s.

5) Pracovníci Lata, o.s. mají **povinnost chránit osobní data dobrovolníků i klientů** proti zneužití.

6) Lata, o.s. má právo **ukončit spolupráci s dobrovolníkem**, pokud bude výrazně porušovat své povinnosti či jiným způsobem narušovat průběh dobrovolnické služby.

III.

Práva a povinnosti dobrovolníka:

1) Dobrovolník se zavazuje, že se **zúčastní předstupního přípravného semináře a následného povinného semináře**, které Lata, o.s. organizuje.

2) Dobrovolník bude **pravidelně docházet na supervizní nebo individuální setkání** tak, aby jeho vztah s klientem byl alespoň jednou měsíčně supervidován.

3) Dobrovolník bude klienta každý týden **alespoň jednou kontaktovat** a způsob zvolí úměrně klientovým možnostem.

4) Dobrovolník se bude **pravidelně scházet se svým klientem na 3 hodiny týdně**. Náplň těchto schůzek bude taková, aby podporovala jeho prosociální chování. Dobrovolník nesmí klienta uvést do situace, která by pro klienta znamenala nějaké zvýšené riziko a nebezpečí.

5) Dobrovolník každý týden **napíše a odevzdá do Lata zprávu**, ve které zreflektuje uplynulé období vzájemné spolupráce.

6) Dobrovolník bude **informovat koordinátorku dobrovolníků** o všech pro průběh dobrovolnické služby relevantních skutečnostech na své i klientově straně.

7) Dobrovolník bere na vědomí, že do jeho schůzek s klientem **nebudou vstupovat další osoby**

8) Dobrovolník setrvává v Lata, o.s. **alespoň 1 rok** a zároveň bude spolupracovat s klientem od okamžiku zahájení jejich kontaktu **alespoň 6 měsíců** a tuto spolupráci ukončí jen při závažných důvodech na jeho či klientově straně.

9) Dobrovolník má **jednou právo ukončit spolupráci s klientem** z důvodu vážného osobního nesouladu mezi ním a klientem. Stejně právo má i klient.

10) Dobrovolník má **právo ukončit** svoji dobrovolnickou službu v Lata, o.s. ze zdravotních, rodinných či jiných závažných důvodů.

12) Dobrovolník **bude zachovávat pravidla mlčenlivosti**. To znamená že:

a) bude zachovávat mlčenlivost o informacích týkajících se klienta a jeho rodiny a nebude používat informace o něm pro jiné účely, než-li v rámci Lata, o.s. Výjimkou může být pouze konzultace s jinými odbornými institucemi, které mají klienta v péči, nebo kazuistické účely. V obou případech je nutný klientův souhlas. V případě kazuistiky dobrovolník nepoužije klientovo skutečné jméno, bydliště, rodné číslo ani žádné jiné informace, které by mohly vést k jednoznačné identifikaci klienta.

b) nebude poskytovat informace o Lata, o.s. médiím bez předchozí konzultace s koordinátorkou dobrovolníků.

c) bude zachovávat mlčenlivost o informacích získaných na supervizích a týkajících se ostatních dobrovolníků a jejich klientů.

Mlčenlivost **nezaniká ukončením výkonu dobrovolnické služby**.

13) Souhlasím, že Lata, o.s. může použít fotografie a videozáznamy, na nichž jsem zachycen, pořizené v rámci projektu pro všeobecnou prezentaci (www.stránky, propagační letáky, výroční zprávy, média - TV apod.) Lata, o.s., a to i po skončení této dohody. Lata, o.s. uvede pouze mé křestní jméno.

ANO

NE

14) Svým podpisem dobrovolník stvrzuje, že **souhlasí s evidencí svých osobních údajů** za účelem prokázání použití dotace projektu.

15) Svým podpisem dobrovolník čestně prohlašuje, že pobývá alespoň 6 měsíců v roce v Praze.

IV.

Dobrovolníkovi za výkon dobrovolnické služby **nenáleží finanční odměna.**

V.

Závěrečná ustanovení

Tato dohoda se uzavírá na základě ustanovení občanského zákoníku, a to na dobu 12 měsíců. V případě oboustranného zájmu lze ve vztahu pokračovat. Pak je platnost této dohody automaticky prodloužena do doby, než jedna nebo obě smluvní strany budou chtít vztah ukončit.

Platnost dohody zaniká buď uplynutím doby, dále dohodou nebo výpovědí jedné ze smluvních stran. Výpovědní doba je 14 dní. Výpověď a dohoda může být písemná nebo ústní.

Dohoda je vyhotovena ve dvou exemplářích, po jednom z nich obdrží dobrovolník a zástupce Lata, o.s..

Případné změny dohody jsou možné po projednání a souhlasu obou zúčastněných stran.

Za Lata, o.s.:
manažerka služby

Dobrovolník:

V Praze, dne:

Příloha č. 4:

198/2002 Sb.

ZÁKON

ze dne 24. dubna 2002

o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě)

Změna: 436/2004 Sb.

Změna: 495/2005 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

**ČÁST PRVNÍ
DOBROVOLNICKÁ SLUŽBA**

Předmět úpravy

§ 1

(1) Tento zákon upravuje podmínky, za kterých stát podporuje dobrovolnickou službu organizovanou podle tohoto zákona a vykonávanou dobrovolníky bez nároku na odměnu.

(2) Tento zákon se nevztahuje na

a) činnosti upravené zvláštními právními předpisy, i když tyto činnosti splňují znaky dobrovolnické

služby stanovené tímto zákonem,

b) činnosti, které nesplňují znaky dobrovolnické služby stanovené tímto zákonem, i když jsou vykonávány dobrovolníky.

Vymezení pojmů

§ 2

(1) Dobrovolnickou službou je činnost, při níž dobrovolník poskytuje

a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,

b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo

c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.

(2) Za dobrovolnickou službu uvedenou v odstavci 1 se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru.

(3) Dobrovolnická služba je podle své povahy krátkodobá nebo, je-li vykonávána po dobu delší než 3 měsíce, dlouhodobá.

§ 3

(1) Dobrovolníkem může být fyzická osoba

a) starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky,

b) starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

(2) Dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu na základě smlouvy 1) uzavřené s vysílající organizací; v případě dlouhodobé dobrovolnické služby nebo v případě krátkodobé dobrovolnické služby, k jejímuž výkonu je dobrovolník vyslán do zahraničí, musí být tato

smlouva písemná.

(3) Je-li fyzická osoba v pracovněprávním vztahu, služebním poměru, členském poměru nebo je-li žákem nebo studentem, vykonává jako dobrovolník dobrovolnickou službu mimo svůj pracovněprávní vztah, služební poměr, členský poměr, školní vzdělávání nebo studium.

(4) Výkon vojenské činné služby nebo civilní služby je překážkou výkonu dobrovolnické služby.

§ 4

(1) Vysílající organizací podle tohoto zákona je právnická osoba se sídlem v České republice, která dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby za podmínky, že má udělenou akreditaci (§ 6).

(2) Přijímající organizací podle tohoto zákona je osoba, pro jejíž potřebu je dobrovolnická služba vykonávána, způsobilá uzavřít smlouvu s vysílající organizací a schopná dostát závazkům z této smlouvy.

(3) Vysílající organizace může vedle smluv uzavíraných s přijímajícími organizacemi uzavřít smlouvy i s dobrovolníky o výkonu dobrovolnické služby v její prospěch. Podmínkou je, že předmětem těchto smluv uzavíraných s přijímajícími organizacemi a s dobrovolníky je též druh dobrovolnické služby a že dobrovolník není členem vysílající organizace ani k ní nemá jiný právní vztah. V těchto případech pro vztah mezi dobrovolníkem a organizací, v jejíž prospěch dobrovolník dobrovolnickou službu vykonává, platí přiměřeně ustanovení o právech a povinnostech vysílající i přijímající organizace a ustanovení o právech a povinnostech dobrovolníka.

Smlouvy

§ 5

(1) Pro výkon krátkodobé dobrovolnické služby, nejde-li o dobrovolnickou službu, k jejímuž výkonu je dobrovolník vyslán do zahraničí, musí být mezi dobrovolníkem a vysílající organizací sjednáno alespoň místo, předmět a doba výkonu dobrovolnické služby, a podle povahy dobrovolnické služby též poskytnutí pracovních prostředků a ochranných pracovních prostředků dobrovolníkovi, popřípadě předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů ne staršího než 3 měsíce a potvrzení o zdravotním stavu dobrovolníka ne starší než 3 měsíce [odstavec 2 písm. b) bod 3].

(2) Smlouva mezi dobrovolníkem a vysílající organizací o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby nebo krátkodobé dobrovolnické služby, k jejímuž výkonu je dobrovolník vyslán do zahraničí, musí vždy obsahovat

a) jméno, příjmení, rodné číslo nebo, není-li přiděleno, datum narození, místo trvalého pobytu dobrovolníka a název a sídlo vysílající organizace,

b) ujednání

1. o účasti na předvstupní přípravě organizované vysílající organizací; součástí předvstupní přípravy musí být podle povahy dobrovolnické služby i informování dobrovolníka o možných rizicích spojených s výkonem dobrovolnické služby, která by mohla ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka,

2. podle povahy dobrovolnické služby o předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů ne staršího než 3 měsíce a o předložení písemného prohlášení, že v době sjednání smlouvy není proti dobrovolníkovi vedeno trestní řízení,

3. podle povahy dobrovolnické služby o předložení potvrzení o zdravotním stavu dobrovolníka ne starší než 3 měsíce, ve kterém registrující lékař na základě posouzení zdravotního stavu dobrovolníka vymezení činnosti, které s ohledem na svůj zdravotní stav není dobrovolník schopen vykonávat,

4. podle povahy dobrovolnické služby o předložení potvrzení o seznámení dobrovolníka s prevencí infekčních nemocí včetně antimalarické prevence (profylaxe), vyžadují-li to podmínky území, ve kterém má dobrovolník působit, jako podmínkách pro účast v dobrovolnické službě,

c) místo, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby v rámci určitého programu nebo projektu dobrovolnické služby,

d) způsob stravování a ubytování dobrovolníka,

e) závazek dobrovolníka vrátit poměrnou část výdajů vynaložených vysílající organizací, pokud předčasně ukončí výkon dobrovolnické služby z jiných než zřetele hodných důvodů,

f) podle povahy dobrovolnické služby ujednání o náhradách výdajů spojených s nezbytnou přípravou na účast dobrovolníka v určitém programu nebo projektu dobrovolnické služby, o náhradě nákladů spojených s cestou na místo působení v zahraničí a zpět, o kapesném ke krytí běžných výdajů na místě působení, o poskytnutí pracovních prostředků a osobních ochranných pracovních prostředků,

g) podle povahy dobrovolnické služby rozsah pracovní doby, doby odpočinku, podmínky pro udělení dovolené a důvody, za kterých lze výkon dobrovolnické služby předčasně ukončit.

(3) Smlouva mezi dobrovolníkem a vysílající organizací o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby může obsahovat rovněž ujednání, že dobrovolník před vysláním k výkonu dobrovolnické služby podá přihlášku k účasti na důchodovém pojištění, splňuje-li podmínky podle zvláštního právního předpisu, 2) a závazek vysílající organizace platit za něho pojištění na důchodové pojištění stanovené alespoň z minimálního vyměřovacího základu, 3) je-li dlouhodobá dobrovolnická služba vykonávána alespoň v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu.

(4) Dobrovolníkovi za výkon dobrovolnické služby nenáleží odměna.

(5) Při sjednání rozsahu pracovní doby, doby odpočinku, podmínek pro udělení dovolené a pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se použijí přiměřeně pracovněprávní předpisy a při sjednání výše kapesného se použijí přiměřeně předpisy o cestovních náhradách.

Vysílající organizace

§ 6

(1) Vysílající organizaci uděluje akreditaci Ministerstvo vnitra (dále jen "ministerstvo"). Ministerstvo uděluje akreditaci na návrh akreditační komise složené po 1 zástupci Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva životního prostředí, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva kultury, Ministerstva financí, Rady vlády pro nestátní neziskové organizace; akreditační komise je poradním orgánem ministerstva.

(2) Ministerstvo udělí akreditaci podle odstavce 1 organizaci, která je občanským sdružením, obecně prospěšnou společností, církví nebo náboženskou společností nebo právnickou osobou církve nebo náboženské společnosti evidovanou podle zákona upravujícího postavení církví a náboženských společností 4), pokud doloží, že je schopna s ohledem na kvalifikační složení svých orgánů, zaměstnanců nebo členů, konkrétní projekty nebo programy dobrovolnické služby a finanční způsobilost organizovat přípravu a provádění dobrovolnické služby a plnit další povinnosti vyplývající z tohoto zákona. Akreditace se uděluje na dobu 3 let.

(3) Ministerstvo vede seznam vysílajících organizací, kterým udělilo akreditaci. Tento seznam je veřejným seznamem přístupným elektronicky. Jeho součástí je i vymezení jednotlivých druhů dobrovolnické služby a jejich zaměření, jejichž organizování a zajišťování vysílající organizace provádí.

§ 7

(1) Vysílající organizace je povinna uzavřít před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí sám nebo mu bude při výkonu dobrovolnické služby způsobena. Dobrovolník odpovídá pouze za škodu způsobenou úmyslně.

(2) Vysílající organizace před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby do zahraničí sjedná podle povahy dobrovolnické služby a podmínek státu, v němž má být dobrovolnická služba vykonávána, v tomto státě zdravotní pojištění dobrovolníka.

(3) Vysílající organizace odpovídá dobrovolníkovi za to, že vykonává-li dobrovolnickou službu mimo obec svého trvalého pobytu, bude podle povahy dobrovolnické služby řádně a ve zdravotně nezávadném prostředí ubytován a že dobrovolnickou službu bude v závislosti na její povaze vykonávat v podmínkách neohrožujících jeho život nebo zdraví.

(4) Vysílající organizace smí uzavřít smlouvu podle § 5 s dobrovolníkem, který v době, v níž má být smlouva uzavřena, nedosáhl věku 18 let, jen s písemným, úředně ověřeným souhlasem jeho zákonného zástupce nebo se souhlasem jeho zákonného zástupce zapsaným u vysílající organizace do protokolu; bez tohoto souhlasu je smlouva neplatná.

(5) S dobrovolníkem mladším 18 let nesmí být sjednán výkon takové dobrovolnické služby, která by byla nepřiměřená anatomickým, fyziologickým a psychickým zvláštnostem jeho věku nebo při níž by byl vystaven zvýšenému nebezpečí úrazu nebo jinému poškození zdraví; dobrovolník v tomto věku nesmí být vyslán k výkonu dobrovolnické služby do zahraničí.

(6) Vysílající organizace je povinna při výběru dobrovolníků, s nimiž uzavře smlouvu, a při sjednávání podmínek výkonu dobrovolnické služby uplatnit rovné zacházení, s výjimkou případu, kdy to povaha dobrovolnické služby neumožňuje.

§ 8

(1) Vysílající organizace uzavře před vysláním dobrovolníka na místo jeho působení písemnou smlouvu s přijímající organizací, v níž s ohledem na povahu určitého programu

nebo projektu dobrovolnické služby navzájem dohodnutého s přijímající organizací, sjedná zejména podmínky výkonu dobrovolnické služby, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby, způsob ubytování a stravování dobrovolníků, jejich vybavení pracovními prostředky a osobními ochrannými pracovními prostředky, způsob ověřování průběhu dobrovolnické služby vysílající organizací za účelem kontroly dodržování smlouvy a hodnocení práce dobrovolníků. Součástí smlouvy mezi vysílající a přijímající organizací musí být rovněž ujednání o povinnosti přijímající organizace informovat vysílající organizaci o rizicích, která mohou ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka, vzniklých v průběhu výkonu dobrovolnické služby, a přijmout neprodleně opatření, která tato rizika vyloučí, a v případě neodstranitelných rizik omezí.

(2) Vysílající organizace nesmí uzavřít smlouvu s přijímající organizací, jejímž předmětem činnosti je podnikání, anebo na výkon takové dobrovolnické služby, jejímž účelem by bylo nahradit činnosti vykonávané jinak u přijímající organizace osobami v pracovněprávním vztahu, služebním nebo členském poměru, anebo zajišťované pro přijímající organizaci jinými osobami v rámci jejich podnikání.

(3) Vysílající organizace jsou povinny vhodným způsobem zveřejňovat roční výroční zprávy o své činnosti nejpozději do 30. června následujícího kalendářního roku.

§ 9

(1) Pokud ministerstvo zjistí, že vysílající organizace, která má udělenou akreditaci, přestala splňovat podmínky stanovené tímto zákonem pro udělení akreditace (§ 6 odst. 2) nebo přes upozornění ze strany ministerstva nadále neplní povinnosti stanovené tímto zákonem, akreditaci této organizace po projednání v akreditační komisi zruší; přitom dbá, aby tím nebylo dotčeno splnění závazků vyplývajících z uzavřených smluv.

(2) Zanikne-li vysílající organizace, s níž má dobrovolník uzavřenu smlouvu podle § 5, přecházejí práva a povinnosti z této smlouvy na jejího právního nástupce, a není-li ho, na stát; ministerstvo poté bez zbytečného odkladu smluvně převede tato práva a povinnosti na jinou vhodnou vysílající organizaci.

(3) Ministerstvo je oprávněno z vlastního nebo jiného podnětu ověřovat, zda vysílající organizace plní podmínky stanovené tímto zákonem; postupuje přitom podle zákona o státní kontrole.

Využívání dobrovolnické služby státem a územními samosprávnými celky

§ 10

Státní orgány, organizační složky státu, orgány a organizační složky územních samosprávných celků mohou využívat dobrovolnickou službu v mezích své zákonné působnosti k účelům stanoveným v § 2; v tomto případě mají postavení přijímající organizace podle tohoto zákona. Mohou rovněž, zejména při organizování dobrovolnické služby do zahraničí, bezúplatně zprostředkovat uzavření smlouvy mezi vysílající organizací se sídlem v České republice a přijímající organizací.

Dotace

§ 11

(1) Ministerstvo může poskytnout vysílajícím organizacím dotaci ke krytí

- a) pojistného placeného na základě pojistné smlouvy uzavřené vysílající organizací podle § 7 odst. 1,
- b) části výdajů spojených s evidencí dobrovolníků, s jejich přípravou pro výkon dobrovolnické služby a se zajišťováním výkonu dobrovolnické služby,
- c) pojistného na důchodové pojištění placeného podle § 5 odst. 3 za dobrovolníka, a to ve výši pojistného stanoveného z minimálního vyměřovacího základu, 3) pokud je dlouhodobá dobrovolnická služba vykonávána alespoň v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu.

(2) Dotace podle odstavce 1 je v průběhu kalendářního roku vysílajícím organizacím poskytována zálohově, a po skončení kalendářního roku ji vysílající organizace zúčtuje podle skutečně vynaložených výdajů, počtu skutečně vyslaných dobrovolníků k výkonu dobrovolnické služby a skutečně zaplaceného pojistného na důchodové pojištění ve výši podle odstavce 1 písm. c). Vysílající organizace sdělí ministerstvu na základě jeho výzvy údaje potřebné pro výpočet výše dotace a zálohy na ni.

(3) Dotace podle odstavce 1 se za příslušný kalendářní rok neposkytne vysílající organizaci, pokud sjedná nebo obdrží úplatu nebo jinou penězi ocenitelnou výhodu od přijímající organizace.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění

§ 12

V § 7 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb. , o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 242/1997 Sb. , zákona č. 127/1998 Sb. a zákona č. 155/2000 Sb. , se tečka za písmenem m) nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno n), které zní: "n) osoby vykonávající dlouhodobou dobrovolnickou službu na základě smlouvy s vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra, v rozsahu překračujícím v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu, pokud není dobrovolník plátcem pojistného podle § 5 nebo za něj není plátcem pojistného stát podle předchozích písmen a) až m).".

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění

§ 13

Zákon č. 155/1995 Sb. , o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb. , zákona č. 289/1997 Sb. , zákona č. 224/1999 Sb. , zákona č. 18/2000 Sb. , zákona č. 118/2000 Sb. , zákona č. 132/2000 Sb. , zákona č. 220/2000 Sb. , zákona č. 166/2001 Sb. , zákona č. 188/2001 Sb. a zákona č. 353/2001 Sb. , se mění takto:

1. V § 6 odst. 1 se tečka za písmenem c) nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno d), které včetně poznámky pod čarou č. 6a) zní:

"d) výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací podle zvláštního právního předpisu; 6a) za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu dvou let bezprostředně před tímto dnem.

6a) Zákon č. 198/2002 Sb. , o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů

(zákon o dobrovolnické službě).".

2. V § 6 odst. 2 se věta první nahrazuje touto větou:

"Pojištění jsou účastny též ostatní osoby starší 18 let, jestliže podaly přihlášku k účasti na pojištění."

3. V § 107 se odstavec 4 zrušuje.

ČÁST ČTVRTÁ

zrušena

§ 14

zrušen

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o daních z příjmů

§ 15

Zákon č. 586/1992 Sb. , o daních z příjmů, ve znění zákona č. 35/1993 Sb. , zákona č. 96/1993 Sb. , zákona č. 157/1993 Sb. , zákona č. 196/1993 Sb. , zákona č. 323/1993 Sb. , zákona č. 42/1994 Sb. , zákona č. 85/1994 Sb. , zákona č. 114/1994 Sb. , zákona č. 259/1994 Sb. , zákona č. 32/1995 Sb. , zákona č. 87/1995 Sb. , zákona č. 118/1995 Sb. , zákona č. 149/1995 Sb. , zákona č. 248/1995 Sb. , zákona č. 316/1996 Sb. , zákona č. 18/1997 Sb. , zákona č. 151/1997 Sb. , zákona č. 209/1997 Sb. , zákona č. 210/1997 Sb. , zákona č. 227/1997 Sb. , zákona č. 111/1998 Sb. , zákona č. 149/1998 Sb. , zákona č. 168/1998 Sb. , zákona č. 333/1998 Sb. , zákona č. 63/1999 Sb. , zákona č. 129/1999 Sb. , zákona č. 144/1999 Sb. , zákona č. 170/1999 Sb. , zákona č. 225/1999 Sb. , nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 3/2000 Sb. , zákona č. 17/2000 Sb. , zákona č. 27/2000 Sb. , zákona č. 72/2000 Sb. , zákona č. 100/2000 Sb. , zákona č. 103/2000 Sb. , zákona č. 121/2000 Sb. , zákona č. 132/2000 Sb. , zákona č. 241/2000 Sb. , zákona č. 340/2000 Sb. , zákona č. 492/2000 Sb. , zákona č. 117/2001 Sb. , zákona č. 120/2001 Sb. , zákona č. 239/2001 Sb. , zákona č. 453/2001 Sb. , zákona č. 483/2001 Sb. , zákona č. 50/2002 Sb. , zákona č. 128/2002 Sb. a zákona č. 210/2002 Sb. , se mění takto:

1. V § 4 odst. 1 se tečka za písmenem zi) nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno zj), které včetně poznámky pod čarou č. 4h) zní:

"zj) plnění poskytované v souvislosti s výkonem dobrovolnické služby podle zvláštního právního předpisu. 4h)

4h) Zákon č. 198/2002 Sb. , o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě).".

2. V § 19 odst. 1 se tečka za písmenem zb) nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno zc), které zní:

"zc) příjmy plynoucí v souvislosti s výkonem dobrovolnické služby poskytované podle zvláštního právního předpisu. 4h) ".

ČÁST ŠESTÁ

Změna zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí

§ 16

V § 20 odst. 15 zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění zákona č. 117/2001 Sb., se za slovo "účely" vkládají slova ", bezúplatné nabytí majetku v souvislosti s výkonem dobrovolnické služby poskytované podle zvláštního právního předpisu(13b)".

Poznámka pod čarou č. 13b) zní:

"13b) Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě)."

Dosavadní poznámka pod čarou č. 13b) se označuje jako poznámka pod čarou č. 13c), a to včetně odkazu na poznámku pod čarou.

ČÁST SEDMÁ ÚČINNOST § 17

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2003.

Klaus v. r.
Havel v. r.
v z. Rychetský v. r.

1) Občanský zákoník .

2) § 6 odst. 1 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

3) § 3 odst. 3, § 5b a 16 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

4) Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 4/2003 Sb., zákona č. 562/2004 Sb. a zákona č. 495/2005 Sb.